# Transfer imovinskih rizika i rizika od odgovornosti poduzeća na društva za osiguranje

**Bačić, Sara**

**Undergraduate thesis / Završni rad**

**2016**

*Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:* **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

*Permanent link / Trajna poveznica:* https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:358686

*Rights / Prava:* In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

*Download date / Datum preuzimanja:* **2024-03-28**

*Repository / Repozitorij:*

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

**SVEUČILIŠTE U SPLITU**

**EKONOMSKI FAKULTET**

**ZAVRŠNI RAD**

# Transfer imovinskih rizika i rizika od odgovornosti poduzeća na društva za osiguranje

**Mentor:**

**Prof. dr. sc. Marijana Ćurak**

**Student:**

**Sara Bačić**

**Split, rujan, 2016.**

# SADRŽAJ


**1. UVOD ..... 4**

**1.1. Predmet istraživanja ..... 4**

**1.2. Ciljevi rada ..... 4**

**1.3. Metode rada ..... 4**

**1.4. Struktura rada ..... 5**

**2. IMOVINSKI RIZICI I RIZICI OD ODGOVORNOSTI ..... 6**

**2.1. Rizik ..... 6**

2.1.1. Pojmovno određenje rizika ..... 6

2.1.2. Klasifikacija rizika poslovnih subjekata ..... 6

**2.2. Imovinski rizici ..... 7**

**2.3. Rizici od odgovornosti ..... 7**

**2.4. Metode upravljanja rizicima ..... 8**

**3. RAZNOLIKOST IMOVINSKIH OSIGURANJA I OBLICI OSIGURANJA OD ODGOVORNOSTI ..... 9**

**3.1. Osiguranje ..... 9**

3.1.1. Definicija i karakteristike osiguranja ..... 9

3.1.2. Premija osiguranja ..... 10

3.1.3. Razlozi zbog kojih poslovne tvrtke potražuju osiguranje ..... 11

3.1.4. Vrste osiguranja koje kupuju poslovne tvrtke ..... 11

**3.2. Imovinsko osiguranje ..... 12**

3.2.1. Osiguranje imovine od požara i nekih drugih opasnosti ..... 12

3.2.2. Osiguranje imovine od potresa ..... 13

3.2.3. Osiguranje od rizika loma strojeva ..... 14

3.2.4. Osiguranje od rizika prekida rada (šomažno osiguranje) ..... 15

3.2.5. Garancijsko osiguranje ..... 15

3.2.6. Osiguranje od rizika provalne krađe, razbojstva i ostalih kriminalnih radnji ..... 16

3.2.7. Naknada iz osiguranja ..... 16

**3.3. Osiguranje od odgovornosti ..... 18**

3.3.1. Osiguranje izvanugovorne ili opće odgovornosti ..... 19

3.3.2. Osiguranje ugovorne ili profesionalne odgovornosti ..... 21

3.3.3. Osiguranje od odgovornosti direktora i odgovornih osoba (D&O) ..... 22

3.3.4. Osiguranje od odgovornosti iz upotrebe proizvoda ..... 23
**4. ANALIZA IMOVINSKOG OSIGURANJA I OSIGURANJA OD ODGOVORNOSTI U REPUBLICI HRVATSKOJ ..... 24**
**5. STUDIJA SLUČAJA ..... 35**
**6. ZAKLJUČAK ..... 37**
**SAŽETAK ..... 38**
**SUMMARY ..... 38**
**LITERATURA ..... 39**
**POPIS TABLICA ..... 41**

# 1. UVOD

## 1.1. Predmet istraživanja

Poslovni subjekti svakodnevno su izloženi velikom rasponu različitih vrsta rizika koji mogu imati negativne učinke na vrijednost očekivanih budućih neto novčanih tokova i vrijednost poduzeća, odnosno koji mogu značajno ugroziti njihove poslovne ciljeve. Imovinski rizici i rizici od odgovornosti najznačajniji su rizici kojima su izloženi poslovni subjekti. Vrlo je važno rizike prepoznati i njima upravljati, a jedna od metoda upravljanja njima jest osiguranje. Koje rizike i do koje razine može preuzeti jedan poslovni subjekt, a koje rizike je najbolje transferirati na društva za osiguranje, važno je pitanje s kojim se susreće menadžment svakog poduzeća.[1]

## 1.2. Ciljevi rada

Cilj rada je analizirati vrste imovinskog osiguranja i osiguranja od odgovornosti te značenje osiguranja u upravljanju rizicima poslovnih subjekata. Također, cilj je istražiti u kojoj mjeri poduzeća u Republici Hrvatskoj posežu za metodom transfera rizika na društva za osiguranje te kako se kreće broj i vrijednost likvidiranih šteta u imovinskom osiguranju i osiguranju od odgovornosti. Cilj je i na temelju analize dvaju slučajeva iz prakse donijeti zaključak o odgovornosti poslodavca prema vlastitim djelatnicima, odnosno u kojem slučaju je poslodavac odgovoran za nesreću na radu, a u kojem slučaju se od odgovornosti oslobađa.

## 1.3. Metode rada

Metode koje se u radu koriste su metoda analize i sinteze, metoda dedukcije, metoda deskripcije, tablično prikazivanje podataka te metoda komparacije. Metoda analize kojom se složeniji pojmovi i zaključci raščlanjuju na jednostavnije sastavne dijelove upotrebljava se kroz čitav rad, baš kao i metoda sinteze kojom se stvarnost objašnjava putem sinteze jednostavnijih sudova u složenije. Zapravo, navedene metode međusobno se pretpostavljaju i dopunjavaju, prelazeći jedna u drugu kroz čitav rad. Istovremeno, kroz cijeli rad upotrebljava se metoda dedukcije kojom se iz općih sudova izvode posebni i pojedinačni zaključci. U radu se također koristi metoda deskripcije tj. jednostavno opisivanje ili očitavanje činjenica.[2]

[1] Ćurak M., Jakovčević D. (2007): Osiguranje i rizici, RRIF plus, Zagreb, str. 61.
[2] Sveučilište u Zadru: Metode znanstvenih istraživanja, [Internet], raspoloživo na: http://www.unizd.hr/portals/4/nastavni_mat/1_godina/metodologija/metode_znanstvenih_istrazivanja.pdf, [16.08.2016.]

Tablično prikazivanje podataka koristi se isključivo u dijelu u kojem se analizira tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj, a kako bi se dobio što bolji uvid u kretanja na tržištu metodom komparacije se podaci iz 2016. uspoređuju s podacima iz 2015. godine. Metoda komparacije također se koristi u dijelu u kojem se analizira studija slučaja jer se radi o usporedbi dvaju slučajeva iz prakse.

### 1.4. Struktura rada

Rad će osim standardnih djelova, uvoda i zaključka, sadržavati još četiri poglavlja.

Na samom početku rada objasnit će se značenje rizika te vrste rizika s kojima se suočavaju poslovni subjekti. Posebno će se objasniti imovinski rizici i rizici od odgovornosti kao rizici kojima su poduzeća najviše izložena. Također, u prvom dijelu rada analizirat će se i metode koje poduzeća koriste za upravljanje rizicima.

U drugom dijelu rada definirat će se pojam osiguranja kao i njegove glavne karakteristike poput premije osiguranja. Nadalje, objasnit će se razlozi zbog kojih poslovne tvrtke potražuju osiguranje te vrste osiguranja koje poduzeća kupuju. U drugom poglavlju detaljno će se analizirati i pojedine vrste imovinskog osiguranja te osiguranja od odgovornosti.

Treće poglavlje će sadržavati analizu razvijenosti imovinskog osiguranja i osiguranja od odgovornosti u Republici Hrvatskoj, pri čemu će pozornost biti usmjerena na analizu kretanja zaračunate bruto premije, broja osiguranja, broja i vrijednosti likvidiranih šteta. Analiza kretanja zaračunate bruto premije i broja osiguranja napravit će se za sve vrste osiguranja, ali i po pojedinim vrstama imovinskog i osiguranja od odgovornosti, dok će kretanje broja i vrijednosti likvidiranih šteta biti analizirano isključivo za imovinsko osiguranje i osiguranje od odgovornosti.

U posljednjem, četvrtom poglavlju analizirat će se izvanugovorna odgovornost, točnije odgovornost poslodavca prema vlastitim djelatnicima na primjeru dvaju slučajeva iz prakse.

Rad će završiti sažetkom te prikazom literature korištene pri izradi rada.

# 2. IMOVINSKI RIZICI I RIZICI OD ODGOVORNOSTI

## 2.1. Rizik

### 2.1.1. Pojmovno određenje rizika

U znanstvenoj i stručnoj literaturi mogu se pronaći različite definicije rizika. Na najopćenitijoj razini rizik shvaćamo kao opasnost, gubitak ili neizvjesnost u pogledu posljedica budućeg događaja. U statistici, financijskom i investicijskom menadžmentu za rizik kažemo da je varijabilnost ishoda, odnosno odstupanje od određene očekivane vrijednosti, a u osiguranjnom smislu rizik predstavlja mogućnost materijalnog ili nematerijalnog gubitka.[3]

Kao posljedica izloženosti riziku nastaju rizični događaji koji poslovnim subjektima mogu nanijeti značajne financijske gubitke te materijalne i nematerijalne štete. Međutim, na temelju distribucije vjerojatnosti tih događaja u prošlosti, poslovni subjekti mogu procijeniti rizičnost događaja koji bi se mogli dogoditi u budućnosti. Izloženost rizicima zahtjeva poduzimanje mjera zaštite od negativnih posljedica rizičnih događaja, odnosno uspostavu sustava upravljanja rizicima.[4]

### 2.1.2. Klasifikacija rizika poslovnih subjekata

Postoje brojne klasifikacije rizika, ali za potrebe ovog rada rizike poslovnih subjekata možemo podijeliti na osigurljive i neosigurljive. Za rizike kažemo da su osigurljivi ako postoje tehničke osnove za utvrđivanje njegove veličine i mogućnosti pokrića. U osigurljive rizike ubrajamo čiste rizike, pri čemu je bitno naglasiti da nisu svi čisti rizici osigurljivi. Čist rizik definira se kao situacija u kojoj postoje samo dvije mogućnosti, da se šteta dogodi ili da se ne dogodi, odnosno mogući ishodi takvih rizika su neizmijenjeno stanje ili gubitak. Čist rizik je posljedica slučaja, a ne čovjekovog svjesnog djelovanja. Osobni, imovinski, rizici od odgovornosti i rizici nastali iz propusta drugih osoba podvrste su čistih rizika. S druge strane, neosigurljivi rizici su oni za koje osiguratelj nema osnovicu za utvrđivanje premije ili nema mogućnost za diverzifikaciju rizika. Neosigurljivi rizici obuhvaćaju špekulativne, političke i tehnološke rizike. Špekulativni rizici mogu rezultirati, osim u gubitku, i u dobitku te se tada rizik promatra osim kao prijetnja i kao mogućnost, a obuhvaćaju kreditni rizik i rizik promjene cijene. Politički rizici posljedica su visokih poreznih opterećenja, ograničenja

[3] Ćurak M., Pepur S. (2015/2016): Upravljanje rizicima, Nastavni materijali za akad. god. 2015./2016., Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, Split
[4] Ćurak M., Jakovčević D. (2007): op.cit., str. 64.

vezanih uz trgovinu ili općenito političkih promjena u državi, dok za računalno piratstvo, krađu, kvar ili neki drugi poremećaj u primjeni tehnologije kažemo da su tehnološki rizici.[5]

### 2.2. Imovinski rizici

Imovinski rizici podvrsta su čistih, odnosno osigurljivih rizika, a ujedno se i najznačajniji rizici s kojima se suočavaju poslovni subjekti. Svi koji posjeduju neku imovinu, bilo pokretnu ili nepokretnu, izloženi su riziku da ona bude oštećena ili uništena. Imovina može biti oštećena ili uništena zbog požara, potresa, oluje, udara groma, poplave i mnogih drugih uzroka.[6]

Štete na imovini dijele se na izravne ili direktne i neizravne ili indirektne. Izravna šteta definirana je kao financijski gubitak koji rezultira iz fizičkog oštećenja ili uništenja imovine. Primjerice, ako je pogon u tvornici oštećen vatrom, to se smatra izravnom štetom. Neizravne štete zapravo su posljedica izravnih i obično su veće od izravnih, a očituju se kao gubitak standardnog profita zbog prekida poslovanja. Također, javljaju se i izvanredni operativni troškovi obnove imovine i dovođenja iste u prvobitno stanje. I na koncu, poduzeće se susreće s višim troškovima zaduživanja i investiranja i troškovima mogućeg bankrota.[7]

### 2.3. Rizici od odgovornosti

Rizici od odgovornosti druga su važna podvrsta čistih rizika s kojima se suočavaju poslovni subjekti. Prema domaćem zakonodavstvu, posebno Zakonu o obveznim odnosima, poduzeća se mogu smatrati odgovornima ako učine trećim osobama nešto što može rezultirati njihovim ozljeđivanjem ili oštećenjem, odnosno uništenjem njihove imovine.[8] Proizvođači su također odgovorni i mogu biti tuženi zbog prodaje i distribucije proizvoda s nedostatkom koji izazivaju štete na stvarima trećih osoba ili mogu izazvati ozljede osoba koje ih koriste. Dodatno, različite profesionalne djelatnosti izložene su tužbama i enormnim odštetnim zahtjevima zbog posljedica svoje djelatnosti, odnosno profesionalnih propusta (liječnici, odvjetnici, računovođe i druge profesije).[9]

Rizici od odgovornosti od velike su važnosti iz nekoliko razloga. Prije svega, nema gornjeg limita iznosa štete, odnosno svatko može biti tužen za bilo koji iznos pa su poduzeća

[5] Ćurak M., Jakovčević D. (2007): op.cit., str. 67. – 68.
[6] Klobučar D. (2007): Risk management i osiguranje, Tectus, Zagreb, str. 13.
[7] Ćurak M., Pepur S. (2015/2016): op.cit.
[8] Narodne novine: Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15
[9] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 13. – 14.

izložena jako velikim gubitcima. Također, kod ove vrste rizika značajni su i troškovi sudskog postupka koji se gotovo uvijek pojavljuju, a često su veći i od same naknade.

### 2.4. Metode upravljanja rizicima

S obzirom na izloženost poduzeća rizicima i njihov učinak na očekivane zarade i vrijednost poduzeća, menadžment poduzeća rizicima treba upravljati i to na način da uskladi troškove upravljanja rizicima i koristi koje proizlaze iz poduzetih aktivnosti.

Metode upravljanja rizicima možemo podijeliti na metode fizičke kontrole i metode financijske kontrole. Metode fizičke kontrole obuhvaćaju postupke kojima se izbjegava ili smanjuje izloženost rizicima na način da poduzeće izbjegava poduzimanje rizičnih aktivnosti ili, ako se radi o smanjenju, poduzima aktivnosti kojima se smanjuju očekivane štete smanjivanjem frekvencije i/ili intenziteta šteta. S druge strane, metode financijske kontrole obuhvaćaju zadržavanje i transfer rizika. Zadržavanjem rizika poslovni subjekt zadržava dio ili rizik u cijelosti, a eventualne štete pokriva vlastitim sredstvima, dok transferom rizika poduzeće zapravo prenosi rizik na drugoga. Transfer može biti osiguranjeljni te se u tom slučaju rizik prenosi na financijsku instituciju koja se profesionalno bavi poslovima osiguranja ili može biti neosiguranjeljni u kojem se rizik prenosi na drugu osobu koja nije društvo za osiguranje. Primjer neosiguranjeljnog transfera jest ugovaranje zaštitnih instrumenata (hedging) ili leasing ugovori.[10]

Ovaj rad usmjeren je na osiguranjeljni transfer rizika koji je najprikladniji za rijetke, ali velike štete, odnosno najprikladnije se koristi u situacijama male vjerojatnosti da šteta nastane, ali veće vjerojatnosti da ta šteta bude velika. Tu se ubrajaju eksplozije, požari, prirodne nepogode i odgovornost.[11]

[10] Ćurak M., Jakovčević D. (2007): op.cit., str. 70. - 74.
[11] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 52.

# 3. RAZNOLIKOST IMOVINSKIH OSIGURANJA I OBLICI OSIGURANJA OD ODGOVORNOSTI

## 3.1. Osiguranje

### 3.1.1. Definicija i karakteristike osiguranja

Osiguranje možemo definirati kao "metodu transfera rizika s osiguranika na osiguratelja, koji prihvaća nadoknaditi štete (slučajne i nepredvidive) onima kod kojih su nastale i raspodijeliti ih na sve članove rizične zajednice". [12] Sklapanjem ugovora o osiguranju ostvaruje se osiguranjeljno pokriće u kojem osiguratelj, u zamjenu za premiju, preuzima obvezu da će nastankom osiguranog događaja osiguraniku ili nekoj trećoj osobi, u čiju se korist osiguranje sklapa, nadoknaditi štetu, odnosno platiti ugovorenu svotu novca.[13] Prema Zakonu o obveznim odnosima "ugovorom o osiguranju osiguratelj se obvezuje ugovaratelju ili korisniku osiguranja isplatiti osigurninu ako nastane osigurani slučaj, a ugovaratelj osiguranja se obvezuje osiguratelju platiti premiju osiguranja".[14]

Suština osiguranja jest ujedinjavanje rizika (eng. risk pooling). Štete nastale pojedinim članovima rizične zajednice raspodjeljuju se na sve članove zajednice proporcionalno veličini rizika koji je pojedini član unio u rizičnu zajednicu, pri čemu se nastali gubitci pokrivaju u obliku premija koje uplaćuju članovi zajednice. Nadalje, štete koje osiguranje pokriva moraju biti slučajne, nepredvidive, ali vjerojatne. Izvjesne štete ne mogu se osigurati. Također, kao važnu karakteristiku osiguranja bitno je istaknuti načelo naknade štete, najvažnije pravno načelo u osiguranju. Ono utvrđuje da osiguranik ne smije profitirati iz štete pokrivene osiguranjem tj. naknada štete nikad ne smije biti veća od stvarne vrijednosti predmeta osiguranja. Cilj ovog načela je spriječiti profitiranje osiguranika iz nastanka štete i smanjiti moralni hazard, odnosno smanjiti namjerno izazivanje šteta od strane osiguranika. Dakle, u imovinskim osiguranjima isplaćuje se naknada za pretrpljenu štetu na imovini, a u osiguranjima od odgovornosti isplaćuje se naknada za štetu koju je pretrpjela treća osoba, a za koju je odgovoran osiguranik.[15]

[12] Rejda, G.E. (1999): Principles of Risk Management and Insurance, str. 21., prema Klobučar D. (2007): op.cit. str 22.
[13] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 22.
[14] Narodne novine: Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15
[15] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 22. - 23.

Kao što je već prethodno spomenuto, osiguratelji osiguravaju samo čiste rizike, ali ni svi čisti rizici nisu osigurljivi. Postoji šest zahtjeva koje rizik mora ispunjavati da bi bio osigurljiv, a to su:

- mora postojati velik broj jedinica izloženih riziku
- šteta mora biti iznenadna i nenamjerna
- šteta mora biti odrediva i mjerljiva
- šteta ne smije biti katastrofalna
- vjerojatnost štete mora biti kalkulabilna
- premija mora biti ekonomski opravdana.[16]

Također, da bi bili pravno valjani, svi ugovori o osiguranju moraju sadržavati osigurljiv interes. Načelo osigurljivog interesa utvrđuje da osiguranik mora, nastane li osigurani događaj ili šteta, financijski izgubiti ili na neki način biti oštećen. U osiguranju imovine osigurljiv interes mora postojati u trenutku nastanka štete. Dakle, u osiguranju imovine ne moramo imati osigurljiv interes u trenutku sklapanja ugovora, ali možemo očekivati da ćemo imati osigurljiv interes u budućnosti u trenutku moguće štete.[17]

### 3.1.2. Premija osiguranja

Premija osiguranja jest cijena koju ugovaratelj osiguranja plaća osiguratelju za prijenos rizika. Dijeli se na:

- tehničku premiju – sadašnja vrijednost očekivanih budućih šteta
- dio za pokriće troškova obavljanja djelatnosti osiguratelja
- dio za zaradu osiguratelja
- dio za pokriće fluktuacija stvarnih od očekivanih šteta.

Čimbenici koji utječu na visinu premije osiguranja su svota osiguranja, trajanje ugovora o osiguranju, učestalost nastupa štetnog događaja te stupanj jačine ili intenziteta štete. Što je svota osiguranja veća, trajanje osiguranja duže te učestalost i intenzitet štete jači, rizik je veći pa je i premija osiguranja veća.[18]

[16] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 23.
[17] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 59. - 61.
[18] Ćurak M., Jakovčević D. (2007): op.cit., str. 223.

### 3.1.3. Razlozi zbog kojih poslovne tvrtke potražuju osiguranje

Ekonomski gledano, osiguranje predstavlja instrument kojim jedinica izložena riziku mijenja neizvjesni, potencijalno veliki gubitak za poznati, relativno mali iznos premije osiguranja. Poduzeće osiguranjem smanjuje očekivane troškove financiranja šteta tj. ako se šteta dogodi poduzeće dobiva naknadu štete od društva za osiguranje i ne mora koristiti vlastita sredstva, što mu omogućava smanjenje neizvjesnosti u poslovanju te mogućnost planiranja na duži rok. Dodatno, smanjena je i vjerojatnost da će poduzeće morati pribaviti skupe vanjske izvore financiranja novih investicijskih projekata. Također, manja je i vjerojatnost financijskih nevolja pa je poduzeće u boljoj poziciji za realizaciju transakcija s dionicima poduzeća. I na koncu, s obzirom da je plaćanje premije osiguranja trošak za poduzeće, ono na taj način ostvaruje porezne prednosti jer se porezna osnovica umanjuje za trošak plaćene premije osiguranja.[19]

### 3.1.4. Vrste osiguranja koje kupuju poslovne tvrtke

Osiguranja koja kupuju poslovne tvrtke možemo podijeliti na transportno osiguranje, osiguranje imovine u užem smislu, osiguranje od odgovornosti, kreditno osiguranje te ostale vrste osiguranja. Transportna osiguranja, zbog svojih posebnih karakteristika, izdvajaju se iz imovinskih u zasebnu cjelinu, a njima se pokrivaju rizici u prijevozu i prometu dobara. Osiguranjem imovine u užem smislu pokrivaju se različiti rizici koji ugrožavaju različite vrste imovine poduzeća, dok se osiguranjem od odgovornosti pokriva odgovornost osiguranika prema trećim osobama. Kreditno osiguranje koristi se za pokriće kreditnog rizika, odnosno za pokriće gubitaka vjerovnika nastalih na temelju ugovora o kreditu, a u ostale vrste osiguranja ubrajamo obvezno osiguranje u prometu, osiguranje od nezgode, zdravstveno te životno osiguranje.[20]

S obzirom da se ovaj rad fokusira na imovinsko osiguranje i osiguranje od odgovornosti, te vrste osiguranja će biti detaljno obrađene u nastavku.

[19] Ćurak M., Pepur S. (2015/2016): op.cit.
[20] Ćurak M., Pepur S. (2015/2016): op.cit.

### 3.2. Imovinsko osiguranje

Imovinsko osiguranje jest osiguranje kojim su pokriveni različiti rizici koji ugrožavaju različite vrste imovine. Ugovaraju se kad postoji interes osiguranika da zaštiti svoju imovinu od prijetećih opasnosti. Nazivaju se još i odštetna osiguranja jer je primarna svrha tih osiguranja naknada štete, odnosno isplata osigurnine kad se dogodi osigurani slučaj.[21]

Osiguranje imovine u užem smislu možemo podijeliti na osiguranje industrije i trgovačke djelatnosti, privatno osiguranje, osiguranje poljoprivrede i osiguranje prometnih sredstava. Ovaj rad bavi se transferom rizika poslovnih subjekata pa će se detaljnije obraditi osiguranje industrije i trgovačke djelatnosti. Osiguranje industrije i trgovačke djelatnosti obuhvaća osigurljive rizike svojstvene poduzetničkim aktivnostima, a sastoji se od sljedećih podvrsta:

- osiguranje industrijskih, obrtničkih, trgovačkih i uslužnih tvrtki
- osiguranje strojeva
- osiguranje objekata u izgradnji
- osiguranje objekata u montaži i montažne opreme
- osiguranje računala
- osiguranje od rizika prekida rada (šomažno osiguranje)
- garancijsko osiguranje
- osiguranje filmske proizvodnje
- osiguranje robe u hladnjačama
- osiguranje stvari u rudnicima.[22]

#### 3.2.1. Osiguranje imovine od požara i nekih drugih opasnosti

Požarom se smatra vatra nastala izvan određenog vatrišta ili vatra koja je ovo mjesto napustila i sposobna je dalje širiti se svojom vlastitom snagom. Osiguranje od rizika požara osnovno je imovinsko osiguranje koje, osim rizika požara i eksplozije, obuhvaća i rizike elementarne nepogode (vjetar, udar groma, oluja, tuča) i rizike manifestacije, demonstracije, pada i udara letjelice, udara vlastitog ili tuđeg motornog vozila u osigurani građevinski objekt itd. Uz te rizike dopunski se, uz plaćanje dodatne premije, mogu osigurati i rizici potresa,

[21] Ćurak M., Jakovčević D. (2007): op.cit., str. 131.
[22] Ćurak M., Jakovčević D. (2007): op.cit., str. 131. – 132.

izljeva vode iz vodovodnih i kanalizacijskih cijevi, poplave i bujice, snježne lavine, klizanja tla i odronjavanja zemljišta te samozapaljenja zaliha.[23]

Osiguranje imovine od požara može se ugovoriti za gotovo sve vrste nepokretne imovine (građevinske objekte, opremu, zalihe sirovina i materijala), no iznimka je imovina koja se ne može osigurati kao npr. zemljišta, nepopločana dvorišta i nasute brane. Također, ovim osiguranjem ne mogu se osigurati motorna vozila, zračne letjelice i brodovi te druga plovila jer su za njih predviđene druge vrste osiguranja. Osiguranje od rizika požara ugovara se na punu vrijednost objekta koji se osigurava, dakle nije moguće osigurati krov kuće, a da se ne osiguraju i ostali djelovi kuće.[24]

Rizik požara prisutan je kod svih poslovnih subjekata, s manjim ili većim intenzitetom, ovisno o načinu gradnje objekta, držanju zaliha na adekvatan način, rizičnim djelatnostima, upotrebom lako zapaljivih materijala, prirodnim uvjetima, zlom namjerom itd.[25] Bitno je napomenuti kako društva za osiguranje potiču poduzeća na poduzimanje preventivnih aktivnosti kojima se može smanjiti ili vjerojatnost nastanka štete ili intenzitet nastale štete. Npr. poduzeće gradnjom objekata od nezapaljivih materijala može umanjiti vjerojatnost nastanka požara, a ako je pak požar nemoguće izbjeći, poduzeće može instalacijom sustava za dojavu i/ili gašenje požara značajno smanjiti intenzitet nastalog požara. Poduzimanje preventivnih aktivnosti u konačnici se odražava i na visinu premije osiguranja, što može rezultirati u značajnim uštedama za poduzeće.

### 3.2.2. Osiguranje imovine od potresa

Osiguranje od potresa relativno je mlada vrsta imovinskog osiguranja. Potres označava prirodno izazvano gibanje tla (podrhtavanje) iznenadnim geofizičkim procesima u zemljinoj kori koji se očituje intenzitetom 5 stupnjeva i više po Mercalli-Cancani-Siebergovoj ljestvici (MCS ljestvica). Potres se izvorno smatrao rizikom koji se ne može osigurati, no osiguranje od potresa postupno je uvedeno u mnogim zemljama tijekom 19. stoljeća.[26] Osiguranje od potresa ugovara se kao dodatno osiguranje uz požarnu policu i uz dodatnu premiju. Visina

[23] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 120.
[24] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 121.
[25] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 120.
[26] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 134.

premije, odnosno cijena koju osiguranik plaća, ovisi o vrijednosti i starosti predmeta osiguranja npr. građevinskog objekta te o zoni izloženosti potresu.[27]

Karakteristike koje razlikuju ovu vrstu osiguranja od ostalih očituju se u nedostatku informacija i iskustava vezano uz učestalost, magnitude i efekte potresa pa je rizik obično vrlo podcijenjen. Dodatno, potres pogađa široko područje i uzrokuje velike gubitke iznenada i simultano. S obzirom na spomenute karakteristike rizika od potresa, društva za osiguranje izložena su potencijalno velikim gubitcima. Kako bi ograničili visinu svojih obveza odlučuju se na ugovaranje franšize, koja podrazumijeva sudjelovanje osiguranika u dijelu naknade štete, zatim na ograničavanje ukupnog iznosa naknade štete ili pak suosiguranje, koje uključuje raspodjelu rizika jednog ugovora o osiguranju između više društava za osiguranje.[28]

### 3.2.3. Osiguranje od rizika loma strojeva

Industrijska revolucija, odnosno štete koje su se događale na parnim strojevima bile su okidač za razvoj osiguranja od rizika loma strojeva. Iako je današnja tehnologija toliko napredovala da je vjerojatno moguće napraviti stroj koji će biti gotovo potpuno funkcionalno pouzdan, takvih strojeva još uvijek nema. Štete se još uvijek događaju, posebice zbog proizvodnje konkuretnije, a jeftinije robe, kod koje se sigurnosni elementi konstantno smanjuju. Također, brze tehnološke promjene na strojevima otežavaju dobivanje statistike šteta što na koncu posao društava za osiguranje čini težim, posebno po pitanju utvrđivanja adekvatne premije osiguranja.[29]

Osiguranje loma strojeva pokriva rizike oštećenja ili uništenja strojeva i aparata uslijed nepredviđene nezgode u pogonu strojeva. Pod nezgodom se podrazumijeva iznenadni i nepredvidiv događaj, neovisan o volji osiguranika. Policom se dobiva svojevrsno all risks pokriće s određenim isključenjima, ali samo pod uvjetom da su strojevi testirani za namijenjenu upotrebu i u funkciji. Osiguranjem su pokrivene i sve štete uzrokovane negativnim utjecajem električne energije, upadom stranog predmeta u stroj te zla namjera

[27] Croatia osiguranje d.d. (2016): Osiguranje od potresa, [Internet], raspoloživo na: http://www.crosig.hr/hr/osiguranja/imovina/osiguranje-od-potresa/#detaljnije, [19.07.2016.]
[28] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 134. - 137.
[29] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 144. - 145.

radnika ili neke treće osobe.[30] Stvari su osigurane kada su montirane i spremne za rad, kada se nalaze u radu ili kada su date u najam ili posudbu.[31]

### 3.2.4. Osiguranje od rizika prekida rada (šomažno osiguranje)

Osiguranje od rizika prekida rada pokriva rizike izmakle dobiti, plaća te fiksnih troškova uključujući amortizaciju. Zapravo, ovim osiguranjem pokrivaju se neizravne štete na imovini, koje su posljedica izravnih. Dakle, šomažno osiguranje temelji se na osiguranju od požara i nekih drugih opasnosti pa kažemo da je ono dodatno osiguranje osnovnom osiguranju rizika požara i nekih drugih opasnosti.[32]

Ostvarenjem različitih opasnosti kao što su požar, poplava itd. dolazi do zastoja u proizvodnji ili prodaji ili čak do potpunog prestanka poslovanja tijekom dužeg razdoblja, što može uzrokovati značajne gubitke prihoda za poduzeće. Također, unatoč prekidu poslovanja poduzeće i dalje treba plaćati svoje fiksne troškove kao što su plaće i amortizacija. U takvim situacijama, poslovni subjekti mogu se šomažnim osiguranjem zaštititi od gubitaka, a posebno ako pretpostavimo da je svakom poslovnom subjektu bitan stalan priljev sredstava, i u situacijama prekida rada, onda je ovo osiguranje jedno od važnijih i trebao bi ga imati svaki poslovni subjekt.

### 3.2.5. Garancijsko osiguranje

Poduzeća svakodnevno izdaju mnoštvo garancija kojima se obvezuju na pokriće šteta za greške na isporučenim proizvodima. Kako bi se zaštitili od velikih naknada koje bi morali isplatiti svojim kupcima u slučaju postojanja grešaka na proizvodima, poduzeća ugovaraju garancijsko osiguranje. U tom slučaju je društvo za osiguranje to koje ima obvezu isplate naknade štete. Predmet garancijskog osiguranja je proizvod ili objekt kojeg je poduzeće isporučilo ili predalo trećoj osobi (kupcu) na korištenje, pri čemu greške na proizvodu moraju biti posljedica neispravnosti ili nedostatka osigurane stvari. Garancijsko osiguranje vrijedi samo za razdoblje garantnog roka koje je definirano u kupoprodajnom ugovoru.[33] Važnost garancijskog osiguranja proizlazi i iz činjenice da odobravanjem što dužih garancija poduzeća

[30] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 146.
[31] Croatia osiguranje d.d. (2016): Osiguranje strojeva od posljedica loma i nekih drugih opasnosti, [Internet], raspoloživo na: http://www.crosig.hr/hr/osiguranja/imovina/osiguranje-strojeva-od-posljedica-loma-i-nekih-dru/, [19.07.2016.]
[32] Ćurak M., Jakovčević D. (2007): op.cit., str. 133.
[33] Ćurak M., Jakovčević D. (2007): op.cit., str. 134.

mogu i konkurirati jedni drugima jer kupci cijene što duže garancije koje čak mogu biti ključne pri njihovom odabiru proizvoda.

### 3.2.6. Osiguranje od rizika provalne krađe, razbojstva i ostalih kriminalnih radnji

Većina poslovnih tvrtki izložena je materijalnim štetama zbog provalne krađe, razbojstva ili nekih drugih kriminalnih radnji. Provalna krađa definira se kao protupravno uzimanje, odnosno otuđenje nečije imovine iz zatvorenih prostora, pri čemu moraju postojati tragovi nasilna ulaska ili izlaska u/iz tih prostora. Razbojstvo definiramo kao protupravno oduzimanje imovine od treće osobe nezakonitim radnjama, prijetnjom ili nanošenjem ozljeda toj osobi.[34] Poduzeća se od provalne krađe i razbojstva mogu zaštititi osiguranjem, a predmet osiguranja mogu biti pokretne stvari u zgradama ili prostorijama; namještaj i uređaji u uredima, ugostiteljskim objektima, ustanovama; novac, dragocjenosti, vrijednosni papiri i slično; zalihe robe, sirovina, poluproizvoda, gotovih proizvoda kao i zalihe pomoćnog i potrošnog materijala te sitnog inventara.[35] Zanimljivo je napomenuti kako se u velikom broju provala ili pokušaja provale učini veća šteta na objektu u koji se provaljuje nego što bi bio iznos krađe.

Nadalje, poslovni subjekti izloženi su i riziku šteta od nečasnih radnji zaposlenika koje se definiraju kao radnje zaposlenika koje rezultiraju štetom za osiguranika, a financijskom koristi za zaposlenika. Poslovni subjekti u mogućnosti su osigurati se od nečasnih radnji zaposlenika, a primjeri pokrivenih štetnih događaja bili bi pronevjera računovođe, krađa blagajnika, krađa robe od strane zaposlenih te neopravdano odobreni popusti koje zaposlenici u prodaji daju svojim prijateljima.[36]

### 3.2.7. Naknada iz osiguranja

Ugovori o osiguranju imovinskih rizika su ugovori o naknadi štete što podrazumijeva da naknada štete koju osiguratelj plaća ugovaratelju ne može biti veća od štete koja je posljedica nastupa osiguranog događaja.[37] Nadalje, da bi šteta bila plativa, mora se utvrditi uzrok njezina nastanka čime će se dokazati je li ta šteta pokrivena osiguranjem ili ne. Ako se utvrdi da je uzrok nastale štete unutar opisanih osiguranih opasnosti, šteta će biti plativa. Osigurateljna klauzula je ta koja definira glavnu obvezu ili obećanje osiguratelja. Dvije su osnovne osigurateljne klauzule u osiguranju imovine:

[34] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 444.
[35] Ćurak M., Jakovčević D. (2007): op.cit., str. 134.
[36] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 446.
[37] Ćurak M., Jakovčević D. (2007): op.cit., str. 307.

1. za pokriće imenovanih rizika ili opasnosti
2. za pokriće svih rizika (eng. all risks).

Po prvoj su samo imenovane opasnosti pokrivene osiguranjem i ako nisu spomenute, nisu ni pokrivene. S druge strane, po „all risks“ polici osiguranja sve su štete pokrivene, osim onih koje su navedene u isključenjima iz osiguranja. Dakle, ako opasnost nije navedena u isključenjima, pokrivena je osiguranjem. Općenito, „all risks“ pokrića su prihvatljivija od pokrića imenovanih rizika s obzirom da je pokriće šire i s manje „rupa“ u pokriću šteta. Također, teret dokazivanja štete prebačen je s osiguranika na osiguratelja koji mora dokazati da šteta nije pokrivena osiguranjem.[38]

Sam postupak procjene šteta i utvrđivanje postojanja i visine obveze osiguratelja naziva se likvidacija šteta. Ponekad proces likvidacije šteta predugo traje, što je jedan od većih nedostataka osiguranja kao metode upravljanja rizicima. U vezi s likvidacijom šteta razlikujemo pojmove štete, odštete i naknade iz osiguranja. Pod odštetom se podrazumijeva dio štete za koju prema uvjetima za osiguranje postoji obveza osiguratelja. Naime, uvjetima je regulirano koji se sve troškovi u slučaju nastanka štetnog događaja priznaju u potpunosti ili djelomično ili koji se pak uopće ne priznaju. Onaj iznos koji će biti isplaćen osiguraniku nastankom osiguranog slučaja naziva se naknada i ovisan je o načinu na koji je ugovoreno pojedino osiguranje. U pravilu naknada je uvijek manja od odštete.[39]

Nakon isplate naknade štete osiguraniku, osiguratelj ima pravo subrogacije prema kojem može stupiti u pravni položaj osiguranika, odnosno ostvaruje pravo da na njega prijeđu sva osiguranikova prava prema trećoj osobi koja je prouzročila osigurani događaj tj. koja je odgovorna za nastanak štete koju je pretrpio osiguranik.[40] Naime, subrogacijom se sprječava neopravdano bogaćenje osiguranika jer ako to pravo ne bi pripadalo osiguratelju, osiguranik bi mogao naknadu ostvariti u dvostrukoj svoti, i od osiguratelja i od treće osobe koja je štetu prouzročila. Također, subrogacijom se sprječava moralni hazard, odnosno mogućnost da osiguranik, znajući za postojanje osiguranja, ne postupi s dovoljnom pažnjom.[41]

[38] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 74.
[39] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 457.
[40] Ćurak M., Jakovčević D. (2007): op.cit., str. 324.
[41] Ćurak M., Jakovčević D. (2007): op.cit., str. 164.

### 3.3. Osiguranje od odgovornosti

Obavljanjem poslovne aktivnosti, svi poslovni subjekti izloženi su riziku ugrožavanja imovine ili tijela trećih osoba, bilo da se radi o poslovnim partnerima, prolaznicima, posjetiteljima tvrtke, susjedima ili vlastitim djelatnicima. Svi oni mogu nastankom štetnog događaja, koji je proizašao iz odgovornosti poduzeća, potraživati odštete koje nerijetko dostižu i milijunske iznose. Poduzeće svoju imovinu od enormnih odštetnih zahtjeva može zaštititi ugovaranjem osiguranja od odgovornosti te se u tom slučaju posljedice odgovornosti poduzeća prebacuju na osiguratelja. Također, po ugovoru o osiguranju, osiguratelji u granicama svote osiguranja snose i troškove spora o osiguranikovoj odgovornosti.

Štete u osiguranju od odgovornosti mogu biti materijalne i nematerijalne. Pod materijalnim podrazumijevamo štete na imovini trećih osoba, a nematerijalne štete uključuju povredu integriteta života i zdravlja treće osobe, odnosno ozljede tijela, narušavanje zdravlja ili smrt treće osobe. Štete proizlaze iz različitih izvora opasnosti kao što su djelatnost poduzeća, krivnja ili nepažnja djelatnika poduzeća, posjedovanje opasnih stvari i objekata ili pak različite zakonske odredbe.[42] Osnovno pravo oštećenika ili treće osobe je da traži naknadu za pretrpljenu štetu. Pravo na naknadu oštećena osoba stječe od dana kada se dogodio osigurani slučaj. Bitno je napomenuti da osiguratelj odgovara za nastalu štetu samo ako treća osoba postavi zahtjev za njezinu naknadu. Oštećena osoba ima pravo i direktno od osiguratelja zahtijevati naknadu za pretrpljenu štetu, a za koju je odgovoran osiguranik, ali maksimalno do visine osigurane svote. S obzirom da nema gornjeg limita iznosa štete, odnosno poduzeća mogu biti tužena za bilo koji iznos, osiguratelji nastoje ograničiti visinu svojih obveza na način da visinu naknade koju isplaćuju osiguranicima odrede svotom osiguranja.[43]

Osiguranje od odgovornosti po svojoj prirodi predstavlja imovinsko osiguranje, ali se zbog svojih specifičnosti izdvaja u posebnu vrstu. Prije svega, ne može se materijalizirati predmet osiguranja kao što je to slučaj kod imovinskog osiguranja, nego se pod predmetom osiguranja podrazumijeva građanskopravna izvanugovorna odgovornost osiguranika. Nadalje, posebnost ove vrste osiguranja je što se njime štiti osiguranik, ali i oštećenik tj. treća osoba koja je nepoznata u trenutku sklapanja ugovora. Zatim, kod osiguranja od odgovornosti ne mogu se primijeniti načela koja vrijede kod imovinskog osiguranja, odnosno nema

[42] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 288. – 289.
[43] Andrijašević S., Petranović V. (1999): Ekonomika osiguranja, Alfa, Zagreb, str. 114.

mogućnosti podosiguranja te nema primjene pravila proporcije. Također, osiguratelj ne stječe regresno pravo od osiguranika tj. ne može zahtijevati nikakav dodatan iznos sredstava od osiguranika jer bi se u tom slučaju u potpunosti izgubio smisao ove vrste osiguranja.[44]

Osiguranje od odgovornosti možemo podijeliti na:

- osiguranje izvanugovorne ili opće odgovornosti
- osiguranje ugovorne ili profesionalne odgovornosti

Izvanugovorna ili opća odgovornost ugovara se po općim uvjetima i predstavlja predmet ugovora o osiguranju. Međutim, osim izvanugovorne, predmet osiguranja može biti i ugovorna odgovornost koja se ugovara po posebnim uvjetima i uvijek uz opću odgovornost. Profesionalna odgovornost za cilj ima zaštititi profesionalce (liječnike, odvjetnike, javne bilježnike,...) od šteta koje mogu nastati iz njihovih profesionalnih aktivnosti. Dodatno, kao posebne vrste osiguranja od odgovornosti koje kupuju poslovni subjekti možemo istaknuti i osiguranje od odgovornosti članova uprave i direktora (D&O) te odgovornost za neispravan proizvod.

### 3.3.1. Osiguranje izvanugovorne ili opće odgovornosti

Svrha osiguranja od opće ili javne odgovornosti je zaštititi osiguranika od šteta koje nastaju kao posljedica izvanugovorne odgovornosti, odnosno od nepredvidivih i neizvjesnih događaja koji mogu imati negativne posljedice za treće osobe, a do kojih dolazi tijekom obavljanja gospodarske djelatnosti poslovnih subjekata. Uz navedeno, polica nadoknađuje i tzv. čistu imovinsku štetu, tj. štetu koja nije nastala niti materijalnom štetom niti ozljedama osoba (eng. pure financial loss). Moguće je i, uz dodatnu premiju, sklopiti osiguranje od odgovornosti poslodavca prema vlastitim djelatnicima koji se tada smatraju trećim osobama. Međutim, posljedice obavljanja osnovne djelatnosti za koju je tvrtka registrirana, točnije profesionalni propusti, nisu predmet osiguranja od opće odgovornosti. Kao što je spomenuto u prethodnom poglavlju, one su predmet osiguranja od ugovorne odgovornosti. Ovo isključenje ne znači da osiguratelji izigravaju samu suštinu ove vrste osiguranja jer postoji dovoljno drugih izvora opasnosti izvanugovorne prirode s kojima se poduzeća suočavaju. Naime, ne bi bilo logično da osiguratelji snose posljedice nečijeg svjesnog lošeg rada ili namjernih šteta. Osiguranje od odgovornosti za profesionalne propuste rezervirano je samo za pojedine

[44] Ćurak M., Jakovčević D. (2007): op.cit., str. 139.

djelatnosti koje su značajne za društvo kao što su liječnici, odvjetnici, revizori, javni bilježnici,...[45]

S obzirom na nepredvidljivu učestalost, neizvjestan nastanak te veliku različitost u visini odštetnih zahtjeva trećih osoba, važno je razmotriti i ostala isključenja iz osiguranja od opće odgovornosti. Dakle, u isključenja spadaju i odgovornosti koje mogu biti pokrivene drugim policama osiguranja kao što su npr. osiguranje od automobilske odgovornosti. Isključuje se također odgovornost za proizvode s nedostatkom kao i rizici i opasnosti koji na normalnom tržištu osiguranja nisu osigurljivi kao npr. ratni i nuklearni rizici. Sva navedena isključenja služe isključivo za zaštitu osiguratelja od nepredviđenih odštetnih zahtjeva trećih osoba, ali i za modeliranje pokrića koje se daje ovim osiguranjem.[46]

Osigurane opasnosti u osiguranju od izvanugovorne odgovornosti su:

- odgovornost osiguranika za štetu koja je nastala iz djelatnosti osiguranika kao izvora opasnosti, ali ne i ugovorna odgovornost
- odgovornost iz pravnog odnosa ili svojstva kao izvora opasnosti koji su označeni u polici osiguranja
- odgovornost za štetu koja je nastala iz posjedovanja stvari
- odgovornost zbog povećanja opasnosti ili proširenja osiguranog izvora opasnosti do kojih je došlo za vrijeme trajanja osiguranja
- odgovornost zbog novog izvora opasnosti koji se kod osiguranika pojavio nakon zaključenja ugovora o osiguranju
- odgovornost zbog krađe ili nestanka stvari, uz uvjet da su stvari smještene u zaključanim prostorijama ili ostavama
- odgovornost zbog čisto imovinske štete, štete koja nije nastala ni ozljedom osobe ni oštećenjem, odnosno uništenjem stvari
- odgovornost zbog zagađivanja tla i vode (ekološke štete).[47]

Polica osiguranja izvanugovorne odgovornosti ugovara se s pokrićima od minimalno 100.000 kuna po štetnom događaju, dok se u praksi češće ugovaraju veći limiti pokrića od

[45] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 315. – 316.
[46] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 316.
[47] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 292.

500.000 kuna ili 1.000.000 kuna po štetnom događaju. Premija se određuje prema ukupnom godišnjem prihodu tvrtke i vrsti poslovne djelatnosti koju poduzeće obavlja.[48]

### 3.3.2. Osiguranje ugovorne ili profesionalne odgovornosti

Ugovorna odgovornost ugovara se po posebnim uvjetima i uvijek uz opću odgovornost. Riječ je o posebnoj vrsti osiguranja od odgovornosti kojom se posljedice nečije ugovorne odgovornosti, kao posljedica nepažnje, prebacuju na osiguratelje. Regulirano je posebnim uvjetima, koji se razlikuju od općih, jer se ova vrsta osiguranja ne primjenjuje generalno, nego za određenu vrstu rizika i djelatnosti. Drugim riječima, osiguravaju se profesionalni propusti u određenoj specifičnoj djelatnosti. Policom se nadoknađuju štete zbog pogreške, propusta ili nepažnje osiguranika pri čemu nepažanja mora biti učinjena tijekom obavljanja djelatnosti.[49]

Za djelatnosti koje su od posebnog društvenog interesa, odnosno djelatnosti koje mogu profesionalnim propustima nanijeti velike štete, propisana je obveznost osiguranja od profesionalnih propusta prilikom obavljanja djelatnosti. Neke djelatnosti za koje je propisana obveznost osiguranja od odgovornosti su:

- odvjetnici[50]
- javni bilježnici[51]
- revizori[52]
- posrednici i zastupnici u osiguranju i reosiguranju[53]
- posrednici u prometu nekretnina[54]
- stečajni upravitelji[55]

Na hrvatskom tržištu, osiguranje ugovorne odgovornosti nudi se i za liječnike, stomatologe, veterinare, ljekarnike, špeditere, porezne savjetnike, sudske vještake, javne komisionare, organizatore turističkih paket aranžmana i mnoge druge djelatnosti.[56]

---

[48] Euroherc d.d. (2016): Osiguranje izvanugovorne odgovornosti [Internet], raspoloživo na: http://www.euroherc.hr/odgovornost/osiguranje/javna-izvanugovorna-odgovornost, [02.08.2016.]
[49] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 399. – 400.
[50] Narodne novine: Zakon o odvjetništvu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 09/94, 117/08, 50/09, 75/09, 18/11
[51] Narodne novine: Zakon o javnom bilježništvu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09
[52] Narodne novine: Zakon o reviziji, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 146/05, 139/08, 144/12
[53] Narodne novine: Zakon o osiguranju, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 30/15
[54] Narodne novine: Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 81/15
[55] Narodne novine: Stečajni zakon, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 71/15
[56] Euroherc d.d. (2016): Osiguranje ugovorne odgovornosti [Internet], raspoloživo na: http://www.euroherc.hr/odgovornost/osiguranje/javna-izvanugovorna-odgovornost, [04.08.2016.]

S obzirom da osiguranjem nije pokriven svaki propust osiguranika, pozornost treba obratiti na članak posebnih uvjeta koji govori o isključenjima iz osiguranja. Rizici koji nisu pokriveni osiguranjem uglavnom se odnose na namjerno prouzročene štete, kao i grubo kršenje pravila struke, zakona, stručnih uputa i propisa.[57]

### 3.3.3. Osiguranje od odgovornosti direktora i odgovornih osoba (D&O)

Poslovni subjekti danas su, više nego ikad, suočeni s otežanim uvjetima poslovanja. Globalna ekonomska kriza i njezine posljedice kao npr. uvođenje korporativnih standarda i zakona kojima se proširuje odgovornost menadžera te pojačani nadzor regulatora uzrokovali su porast broja i volumena odštetnih zahtjeva te povećani broj sudskih sporova. Zbog navedenog, D&O police postale su dio uobičajenog osigurateljnog portfelja društava.[58]

Osiguranjem od odgovornosti direktora i odgovornih osoba pruža se financijska zaštita članovima uprave, direktorima, članovima nadzornog odbora i ostalim zaposlenicima, koji imaju upravljačku funkciju u društvu za vrijeme rukovođenja, u slučajevima kada je prema njima postavljen zahtjev za naknadu štete ili podignuta tužba zbog štetnih radnji, propusta i sl. Policom se štiti osobna imovina osiguranika u slučaju nenamjernog propusta u vođenju društva, a pokrivena je naknada štete (utvrđena presudom ili nagodbom) i troškovi pravnog zastupanja. D&O polica također štiti bilancu društva, kapital dionačara, interese trećih osoba kao i nacionalno-gospodarski interes. Osigurateljno pokriće može se ugovoriti i za odštetne zahtjeve dioničara prema samom društvu. U ovom slučaju osiguranik je društvo te se policom štiti imovina društva.[59]

Direktori i ostale odgovorne osobe moraju odmah pismeno obavijestiti osiguratelje o bilo kojem mogućem potraživanju. Nadalje, direktori i odgovorne osobe ne smiju priznati obvezu ili likvidirati ili pokušati likvidirati štetu, odnosno napraviti bilo kakve izdatke i troškove bez pisanog odobrenja osiguratelja koji ima pravo u bilo kojem trenutku preuzeti i voditi, u ime direktora ili odgovorne osobe, obranu ili likvidaciju bilo kojeg potraživanja. Također, osiguratelj ne smije likvidirati niti jednu štetu bez dopuštenja direktora ili odgovorne osobe.[60]

[57] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 403.
[58] Allianz d.d. (2016): Osiguranje od odgovornosti članova uprave i direktora (D&O), [Internet], raspoloživo na: https://www.allianz.hr/media/99389/osiguranje_uprave.pdf , [25.07.2016.]
[59] Ibidem
[60] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 421.

### 3.3.4. Osiguranje od odgovornosti iz upotrebe proizvoda

Osiguranjem od odgovornosti za neispravan proizvod pokrivena je izvanugovorna odgovornost osiguranika za štetu zbog smrti, ozljede tijela ili zdravlja te oštećenja ili uništenja stvari treće osobe, a koja je proizašla iz upotrebe neispravnog proizvoda kojeg je osiguranik isporučio, odnosno stavio u promet. Sklapa se dodatno uz policu osiguranja od opće odgovornosti.[61]

Ako proizvod nema odgovarajuću kvalitetu, može biti nesiguran za daljnu upotrebu. Do neispravnosti proizvoda može doći zbog grešaka u dizajnu, proizvodnji ili marketingu. Pogreške u dizajnu uključuju upotrebu neadekvatnog materijala, pogreške u komponenti te urođene pogreške. Vrlo se teško otkrivaju, a jako je velika vjerojatnost da se već dogodila velika serija šteta. Do pogrešaka u proizvodnji dolazi zbog nečistoće bilo koje vrste, neispravnih materijala, neispravna skupljanja, podešavanja i usklađivanja, dok su pogreške u marketingu vezane uz nezadovoljavajuće marketinške i tehničke informacije.[62]

Osim direktne štete gubitka proizvoda te šteta prema trećim osobama, poduzeća se suočavaju s indirektnim štetama kao što su gubitak tržišta, dobiti i imidža tvrtke, a ne smiju se zanemariti ni troškovi povlačenja neispravnog proizvoda s tržišta te kazne i penali koje poduzeća moraju platiti sukladno zakonskim odredbama. Upravo zbog velikih šteta s kojima se poduzeća suočavaju, ova vrsta osiguranja dobiva sve više na važnosti.[63]

[61] Allianz d.d. (2016): Odgovornost za neispravan proizvod, [Internet], raspoloživo na: https://www.allianz.hr/pravne-osobe/proizvodi/odgovornost/odgovornost-za-neispravan-proizvod/#b-2910, [25.07.2016.]
[62] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 379.
[63] Klobučar D. (2007): op.cit., str. 378. – 379.

# 4. ANALIZA IMOVINSKOG OSIGURANJA I OSIGURANJA OD ODGOVORNOSTI U REPUBLICI HRVATSKOJ

U ovom dijelu rada analizirat će se kretanja na tržištu osiguranja u Republici Hrvatskoj s posebnim fokusom na imovinsko osiguranje i osiguranje od odgovornosti. Analiza će biti napravljena putem pokazatelja kao što su iznos zaračunatih bruto premija, broj sklopljenih polica osiguranja te broj i vrijednost likvidiranih šteta. Tablice će sadržavati podatke za prvih šest mjeseci 2016. godine, ali i za isti period 2015. godine kako bi se uvidjele promjene pokazatelja u proteklih godinu dana.

Prije svega, analizirat će se kretanje zaračunate bruto premije i broja osiguranja po svim vrstama osiguranja kako bi se dobio uvid u značajnost imovinskog i osiguranja od odgovornosti u ukupnosti svih vrsta osiguranja, odnosno potražuju li se te vrste osiguranja više ili manje u odnosu na ostale. Potom će se analizirati kretanje zaračunate bruto premije i broja osiguranja po pojedinim vrstama imovinskog i osiguranja od odgovornosti. Kako bi se dobio bolji uvid u kretanja na tržištu osiguranja, u ovom dijelu rada analizirat će se i kretanje zaračunate bruto premije imovinskog osiguranja te osiguranja od odgovornosti kroz duže vremensko razdoblje, odnosno razdoblje od 2003. do 2015. godine. Posebna pozornost obratit će se na kretanje broja i vrijednosti likvidiranih šteta po svim vrstama imovinskog osiguranja i osiguranja od odgovornosti.

U prvoj polovici 2016. godine društva za osiguranje u Hrvatskoj zaračunala su ukupno 4.813.478.218 kn bruto premija. U Republici Hrvatskoj aktualna je podjela osiguranja na neživotna i životna, pri čemu, kako je vidljivo iz tablice 1, 68,37% premija se odnosilo na neživotna osiguranja, a samo 31,63% na životna. Razlog tomu u velikoj je mjeri zbog osiguranja od odgovornosti za upotrebu motornih vozila, koje je zakonski obvezno, a na koje se odnosilo 22,06% premija, više od petine ukupno zaračunatih premija osiguranja. U odnosu na 2015. godinu iznos zaračunatih bruto premija je, gledajući sveukupno, pao za 0,78%. Međutim, veći pad zabilježen je u skupini životnih osiguranja i to od 3,17%, dok je vrijednost premija neživotnih osiguranja porasla za 0,36%.

**Tablica 1: Zaračunata bruto premija po vrstama osiguranja**

| Vrste osiguranja | Zaračunata bruto premija u kn VL/2015 | Udio u % 2015 | Zaračunata bruto premija u kn VL/2016 | Udio u % 2016 | Promjena 16/15 Aps.(kn) | Relat.(%) |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 01 OSIGURANJE OD NEZGODE | 259.022.486 | 5,34 | 253.283.593 | 5,26 | -5.738.893 | -2,22 |
| 02 ZDRAVSTVENO OSIGURANJE | 189.873.010 | 3,91 | 244.890.226 | 5,09 | 55.017.217 | +28,98 |
| 03 OSIGURANJE CESTOVNIH VOZILA - KASKO | 371.474.789 | 7,66 | 438.048.724 | 9,10 | 66.573.935 | +17,92 |
| 04 OSIGURANJE TRAČNIH VOZILA - KASKO | 3.424.883 | 0,07 | 1.533.420 | 0,03 | -1.891.463 | -55,23 |
| 05 OSIGURANJE ZRAČNIH LETJELICA - KASKO | 6.077.802 | 0,13 | 7.090.693 | 0,15 | 1.012.891 | +16,67 |
| 06 OSIGURANJE PLOVILA | 118.480.504 | 2,44 | 99.991.618 | 2,08 | -18.488.886 | -15,61 |
| 07 OSIGURANJE ROBE U PRIJEVOZU | 21.424.260 | 0,44 | 20.398.532 | 0,42 | -1.025.728 | -4,79 |
| 08 OSIGURANJE OD POŽARA I ELEMENTARNIH ŠTETA | 338.531.448 | 6,98 | 350.546.831 | 7,28 | 12.015.383 | +3,55 |
| 09 OSTALA OSIGURANJA IMOVINE | 408.564.691 | 8,42 | 404.761.091 | 8,41 | -3.803.600 | -0,93 |
| 10 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI ZA UPOTREBU MOTORNIH VOZILA | 1.117.303.965 | 23,03 | 1.061.752.277 | 22,06 | -55.551.688 | -4,97 |
| 11 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI ZA UPOTREBU ZRAČNIH LETJELICA | 3.857.443 | 0,08 | 4.197.516 | 0,09 | 340.073 | +8,82 |
| 12 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI ZA UPOTREBU PLOVILA | 35.229.943 | 0,73 | 31.868.116 | 0,66 | -3.361.826 | -9,54 |
| 13 OSTALA OSIGURANJA OD ODGOVORNOSTI | 229.128.053 | 4,72 | 190.527.779 | 3,96 | -38.600.274 | -16,85 |
| 14 OSIGURANJE KREDITA | 83.805.775 | 1,73 | 80.080.349 | 1,66 | -3.725.426 | -4,45 |
| 15 OSIGURANJE JAMSTVA | 2.011.351 | 0,04 | 3.023.387 | 0,06 | 1.012.035 | +50,32 |
| 16 OSIGURANJE RAZNIH FINANCIJSKIH GUBITAKA | 53.133.767 | 1,10 | 54.977.546 | 1,14 | 1.843.779 | +3,47 |
| 17 OSIGURANJE TROŠKOVA PRAVNE ZAŠTITE | 1.221.552 | 0,03 | 1.752.535 | 0,04 | 530.983 | +43,47 |
| 18 OSIGURANJE POMOĆI (ASISTENCIJA) | 36.303.815 | 0,75 | 42.054.675 | 0,87 | 5.750.860 | +15,84 |
| 19 ŽIVOTNA OSIGURANJA | 1.355.778.997 | 27,95 | 1.182.940.382 | 24,58 | -172.838.616 | -12,75 |
| 20 RENTNO OSIGURANJE | 16.293.121 | 0,34 | 26.809.788 | 0,56 | 10.516.667 | +64,55 |
| 21 DOPUNSKA OSIGURANJA ŽIVOTNOG OSIGURANJA | 73.311.465 | 1,51 | 69.577.301 | 1,45 | -3.734.164 | -5,09 |
| 22 OSIGURANJE ZA SLUČAJ VJENČANJA ILI SKLAPANJA ŽIVOTNOG PARTNERSTVA ILI ROĐENJA | 3.025.762 | 0,06 | 2.754.241 | 0,06 | -271.521 | -8,97 |
| 23 ŽIVOTNA ILI RENTNA OSIGURANJA KOD KOJIH UGOVARATELJ OSIGURANJA SNOSI RIZIK ULAGANJA | 124.135.873 | 2,56 | 240.617.595 | 5,00 | 116.481.723 | +93,83 |
| 24 TONTINE | 0 | 0,00 | 0 | 0,00 | 0 | - |
| 25 OSIGURANJE S KAPITALIZACIJOM | 0 | 0,00 | 0 | 0,00 | 0 | - |
| **UKUPNO (neživotna osiguranja, vrste 01 - 18)** | **3.278.869.538** | **67,59** | **3.290.778.911** | **68,37** | **11.909.372** | **+0,36** |
| **UKUPNO (životna osiguranja, vrste 19 - 25)** | **1.572.545.218** | **32,41** | **1.522.699.308** | **31,63** | **-49.845.910** | **-3,17** |
| **SVEUKUPNO (vrste 01 - 25)** | **4.851.414.756** | **100,00** | **4.813.478.218** | **100,00** | **-37.936.538** | **-0,78** |

Izvor: HUO, https://www.huo.hr/hrv/statisticka-izvjesca/18/

Imovinsko osiguranje i osiguranje od odgovornosti spadaju u skupinu neživotnih osiguranja. S obzirom da se ovaj rad bavi osiguranjem poslovnih subjekata, u okviru imovinskog osiguranja razmotrit će se osiguranje od požara i elementarnih šteta, ostala osiguranja imovine te osiguranje raznih financijskih gubitaka, a u okviru osiguranja od odgovornosti razmotrit će se isključivo ostala osiguranja od odgovornosti.[64] U osiguranju od požara i elementarnih šteta od 01.01.2016. do 30.06.2016. zaračunato je 350.546.381 kn bruto premija, 3,55% više u odnosu na isti period 2015. godine. Za ostala osiguranja imovine osiguranici su izdvojili 404.761.091 kn bruto premija, u ovom slučaju, 0,93% manje nego 2015. godine. Što se tiče osiguranja raznih financijskih gubitaka, poduzeća su izdvojila 3,47%

[64] Zbog nedostupnosti podataka prema skupinama osiguranika nije moguće točno utvrditi koliki se dio zaračunate bruto premije, ali i pokazatelja u nastavku analize, odnosi na poslovne subjekte, a koliki na kućanstva, odnosno fizičke osobe.

više bruto premija nego 2015. godine, odnosno u 2016. godini radi se o iznosu od 54.977.546 kn. Za osiguranja od odgovornosti, društva za osiguranje zaračunala su 190.527.779 kn bruto premija, čak 38.600.274 kn manje u odnosu na 2015. godinu.

Iz tablice 1 je također vidljivo da se 8,41% ukupno zaračunatih bruto premija odnosi na ostala osiguranja imovine. Slijede ih osiguranje od požara i elementarnih šteta s udjelom od 7,28% te ostala osiguranja od odgovornosti s udjelom od 3,96%. Udio osiguranja raznih financijskih gubitaka iznosi tek 1,14%. U skupini neživotnih osiguranja, veći udio od navedenih imaju osiguranje cestovnih vozila – kasko (9,10%) i osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila (22,06%) koje je, kako je već prethodno spomenuto, zakonski obvezno.

**Tablica 2: Broj osiguranja po vrstama osiguranja**

| Vrste osiguranja | Broj osiguranja VL/2015 | Udio u % 2015 | Broj osiguranja VL/2016 | Udio u % 2016 | Promjena 16/15 Aps.(kom) | Promjena 16/15 Relat.(%) |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 01 OSIGURANJE OD NEZGODE | 1.237.240 | 22,57 | 1.281.418 | 22,22 | +44.178 | +3,57 |
| 02 ZDRAVSTVENO OSIGURANJE | 112.532 | 2,05 | 150.588 | 2,61 | +38.056 | +33,82 |
| 03 OSIGURANJE CESTOVNIH VOZILA - KASKO | 260.576 | 4,75 | 349.178 | 6,05 | +88.602 | +34,00 |
| 04 OSIGURANJE TRAČNIH VOZILA - KASKO | 98 | 0,00 | 84 | 0,00 | -14 | -14,29 |
| 05 OSIGURANJE ZRAČNIH LETJELICA - KASKO | 70 | 0,00 | 74 | 0,00 | +4 | +5,71 |
| 06 OSIGURANJE PLOVILA | 10.642 | 0,19 | 10.875 | 0,19 | +233 | +2,19 |
| 07 OSIGURANJE ROBE U PRIJEVOZU | 8.173 | 0,15 | 8.194 | 0,14 | +21 | +0,26 |
| 08 OSIGURANJE OD POŽARA I ELEMENTARNIH ŠTETA | 263.227 | 4,80 | 292.549 | 5,07 | +29.322 | +11,14 |
| 09 OSTALA OSIGURANJA IMOVINE | 326.471 | 5,95 | 340.770 | 5,91 | +14.299 | +4,38 |
| 10 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI ZA UPOTREBU MOTORNIH VOZILA | 1.372.795 | 25,04 | 1.374.424 | 23,83 | +1.629 | +0,12 |
| 11 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI ZA UPOTREBU ZRAČNIH LETJELICA | 109 | 0,00 | 138 | 0,00 | +29 | +26,61 |
| 12 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI ZA UPOTREBU PLOVILA | 18.271 | 0,33 | 21.164 | 0,37 | +2.893 | +15,83 |
| 13 OSTALA OSIGURANJA OD ODGOVORNOSTI | 86.216 | 1,57 | 97.196 | 1,69 | +10.980 | +12,74 |
| 14 OSIGURANJE KREDITA | 17.455 | 0,32 | 14.410 | 0,25 | -3.045 | -17,44 |
| 15 OSIGURANJE JAMSTVA | 415 | 0,01 | 640 | 0,01 | +225 | +54,22 |
| 16 OSIGURANJE RAZNIH FINANCIJSKIH GUBITAKA | 52.730 | 0,96 | 59.033 | 1,02 | +6.303 | +11,95 |
| 17 OSIGURANJE TROŠKOVA PRAVNE ZAŠTITE | 11.251 | 0,21 | 25.936 | 0,45 | +14.685 | +130,52 |
| 18 OSIGURANJE POMOĆI (ASISTENCIJA) | 206.823 | 3,77 | 241.469 | 4,19 | +34.646 | +16,75 |
| 19 ŽIVOTNA OSIGURANJA | 789.157 | 14,39 | 809.620 | 14,04 | +20.463 | +2,59 |
| 20 RENTNO OSIGURANJE | 2.197 | 0,04 | 2.778 | 0,05 | +581 | +26,45 |
| 21 DOPUNSKA OSIGURANJA ŽIVOTNOG OSIGURANJA | 662.177 | 12,08 | 648.782 | 11,25 | -13.395 | -2,02 |
| 22 OSIGURANJE ZA SLUČAJ VJENČANJA ILI SKLAPANJA ŽIVOTNOG PARTNERSTVA ILI ROĐENJA | 3.406 | 0,06 | 3.171 | 0,05 | -235 | -6,90 |
| 23 ŽIVOTNA ILI RENTNA OSIGURANJA KOD KOJIH UGOVARATELJ OSIGURANJA SNOSI RIZIK ULAGANJA | 40.839 | 0,74 | 34.646 | 0,60 | -6.193 | -15,16 |
| 24 TONTINE | 0 | 0,00 | 0 | 0,00 | 0 | - |
| 25 OSIGURANJE S KAPITALIZACIJOM | 0 | 0,00 | 0 | 0,00 | 0 | - |
| **UKUPNO (neživotna osiguranja, vrste 01 - 18)** | **3.985.094** | **72,68** | **4.268.140** | **74,01** | **+283.046** | **+7,10** |
| **UKUPNO (životna osiguranja, vrste 19 - 25)** | **1.497.776** | **27,32** | **1.498.997** | **25,99** | **+1.221** | **+0,08** |
| **SVEUKUPNO (vrste 01 - 25)** | **5.482.870** | **100,00** | **5.767.137** | **100,00** | **+284.267** | **+5,18** |

Izvor: HUO, https://www.huo.hr/hrv/statisticka-izvjesca/18/

Tablica 2 prikazuje broj sklopljenih polica osiguranja po svim vrstama osiguranja. Od 01.01.2016. do 30.06.2016. u Hrvatskoj je sklopljeno 5.767.137 polica osiguranja, 5,18% više nego godinu ranije. Za razliku od zaračunate bruto premije, kod broja osiguranja je prisutan trend rasta i u skupini neživotnih i životnih osiguranja, pri čemu neživotna bilježe znatno veći rast.

Potražnja za osiguranjem od požara i elementarnih šteta u 2016. godini iznosila je 292.549 komada, čak 11,14% više u odnosu na 2015. godinu. Kod ostalih osiguranja imovine zabilježen je manji rast od 4,38%, odnosno broj osiguranja u 2016. porastao je za 14.299 komada i iznosio 340.770. Osiguranje financijskih gubitaka je također imalo trend rasta u odnosu na 2015. godinu i to za 11,95%, a ostala osiguranja od odgovornosti zabilježila su rast od 12,74%, odnosno potražnja je porasla za čak 10.980 komada i iznosila 97.196.

Od ukupnog broja osiguranja u Hrvatskoj 5,91% njih se odnosi na ostala osiguranja imovine. Nešto manje, 5,07%, odnosi se na osiguranje od požara i elementarnih šteta. Ostala osiguranja od odgovornosti imaju udio od tek 1,69%. S obzirom na veći udio zaračunate bruto premije, a manji udio broja osiguranja, možemo zaključiti da se uz osiguranje od odgovornosti vežu jako velike svote osiguranja koje za sobom povlače i veći iznos zaračunate bruto premije. Osiguranje financijskih gubitaka u ukupnosti broja osiguranja sudjeluje s 1,02%. U skupini neživotnih osiguranja veći udio od navedenih imaju osiguranje cestovnih vozila – kasko (6,05%) i osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila (23,83%), kao i kod zaračunate bruto premije, međutim, kod broja osiguranja javlja se i osiguranje od nezgode s visokim udjelom od 22,22%.

Tablica 3 sadržava podatke o zaračunatoj bruto premiji i broju osiguranja za pojedine vrste imovinskog osiguranja. Unutar grupe osiguranja od požara i elementarnih šteta daleko najveći udio broja osiguranja (86,05%) i zaračunate bruto premije (58,48%) odnosi se na osiguranje požara i elementarnih nepogoda izvan industrije i obrta. Dakle, radi se o gospodarskim subjektima iz turističke industrije (hoteli, kampovi,...), te trgovačkim poduzećima (veleprodaja, maloprodaja). U osiguranju požara i elementarnih nepogoda u industriji i obrtu zabilježen je veći udio zaračunate bruto premije (28,48%) od broja osiguranja (4,35%) iz čega se može zaključiti da se uz tu vrstu osiguranja vežu jako velike svote osiguranja. Naime, broj osiguranja u 2016. iznosio je samo 12.718, dok je zaračunata bruto premija dosegla skoro 100 milijuna kuna. U cijeloj skupini osiguranja od požara i

elementarnih šteta zabilježen je trend rasta i zaračunate bruto premije (3,55%) i broja osiguranja (11,14%) u odnosu na 2015. godinu.

**Tablica 3: Zaračunata bruto premija i broj osiguranja - imovinsko osiguranje**

| Vrsta rizika | Zaračunata bruto premija u kn | | | | | Broj osiguranja | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | VL/2015 | Udio u % | VL/2016 | Udio u % | % promjene 16/15 | VL/2015 | Udio u % | VL/2016 | Udio u % | % promjene 16/15 |
| 08.01 OSIGURANJE OD POŽARA I ELEMENTARNIH NEPOGODA IZVAN INDUSTRIJE I OBRTA | 201.196.490 | 59,43 | 205.001.262 | 58,48 | 1,89 | 229.715 | 87,26 | 251.742 | 86,05 | 9,59 |
| 08.02 OSIGURANJE OD POŽARA I ELEMENTARNIH NEPOGODA U INDUSTRIJI I OBRTU | 90.887.907 | 26,85 | 99.829.295 | 28,48 | 9,84 | 10.466 | 3,98 | 12.718 | 4,35 | 21,52 |
| 08.99 OSTALA OSIGURANJA OD POŽARA I ELEMENTARNIH NEPOGODA | 46.447.050 | 13,72 | 45.716.274 | 13,04 | -1,57 | 23.046 | 8,76 | 28.089 | 9,60 | 21,88 |
| **08 OSIGURANJE OD POŽARA I ELEMENTARNIH ŠTETA** | **338.531.448** | **100,00** | **350.546.831** | **100,00** | **3,55** | **263.227** | **100,00** | **292.549** | **100,00** | **11,14** |
| 09.01 OSIGURANJE STROJEVA OD LOMA | 106.654.768 | 26,11 | 101.343.028 | 25,04 | -4,98 | 21.945 | 6,72 | 24.030 | 7,05 | 9,50 |
| 09.02 OSIGURANJE OD PROVALNE KRAĐE I RAZBOJSTVA | 30.198.339 | 7,39 | 33.097.766 | 8,18 | 9,60 | 26.016 | 7,96 | 30.472 | 8,94 | 17,13 |
| 09.03 OSIGURANJE STAKLA OD LOMA | 14.488.724 | 3,55 | 14.507.555 | 3,59 | 0,13 | 24.274 | 7,44 | 28.730 | 8,43 | 18,36 |
| 09.04 OSIGURANJE KUĆANSTVA | 45.102.151 | 11,04 | 49.063.334 | 12,12 | 8,78 | 181.585 | 55,62 | 172.869 | 50,73 | -4,80 |
| 09.05 OSIGURANJE GRAĐEVINSKIH OBJEKATA U IZGRADNJI | 14.023.580 | 3,43 | 9.996.093 | 2,47 | -28,72 | 1.231 | 0,38 | 1.235 | 0,36 | 0,32 |
| 09.06 OSIGURANJE OBJEKATA U MONTAŽI | 8.360.202 | 2,05 | 5.883.412 | 1,45 | -29,63 | 386 | 0,12 | 565 | 0,17 | 46,37 |
| 09.07 OSIGURANJE FILMSKE DJELATNOSTI | 147.896 | 0,04 | 16.677 | 0,00 | -88,72 | 17 | 0,01 | 7 | 0,00 | -58,82 |
| 09.08 OSIGURANJE STVARI U RUDARSKIM JAMAMA | 0 | 0,00 | 0 | 0,00 | - | 0 | 0,00 | 0 | 0,00 | - |
| 09.09 OSIGURANJE INFORMATIČKE OPREME | 1.834.955 | 0,45 | 3.095.362 | 0,76 | 68,69 | 451 | 0,14 | 1.745 | 0,51 | 286,92 |
| 09.10 OSIGURANJE ZALIHA U HLADNJAČAMA | 550.460 | 0,13 | 776.611 | 0,19 | 41,08 | 98 | 0,03 | 90 | 0,03 | -8,16 |
| 09.11 OSIGURANJE USJEVA I NASADA | 76.615.315 | 18,75 | 70.830.052 | 17,50 | -7,55 | 11.896 | 3,64 | 18.950 | 5,56 | 59,30 |
| 09.12 OSIGURANJE ŽIVOTINJA | 60.773.981 | 14,87 | 64.134.455 | 15,85 | 5,53 | 821 | 0,25 | 808 | 0,24 | -1,58 |
| 09.99 OSTALA OSIGURANJA IMOVINE | 49.814.320 | 12,19 | 52.016.746 | 12,85 | 4,42 | 57.751 | 17,69 | 61.269 | 17,98 | 6,09 |
| **09 OSTALA OSIGURANJA IMOVINE** | **408.564.691** | **100,00** | **404.761.091** | **100,00** | **-0,93** | **326.471** | **100,00** | **340.770** | **100,00** | **4,38** |
| **UKUPNO 08 i 09** | **747.096.139** | | **755.307.922** | | **1,10** | **589.698** | | **633.319** | | **7,40** |

Izvor: HUO, https://www.huo.hr/hrv/statisticka-izvjesca/18/

U pogledu ostalih osiguranja imovine, najveći udio ukupnog iznosa zaračunatih bruto premija odnosio se na osiguranje strojeva od loma (25,04%). Kad je u pitanju broj osiguranja, najveći udio odnosio se na osiguranje kućanstava (50,73%). Vrijednost zaračunatih bruto premija za osiguranje strojeva od loma u 2016. godini pala je za 4,98% i iznosila 101.343.028 kn, dok je broj osiguranja porastao za 9,50% i iznosio 24.030 što ukazuje na povećan broj sklopljenih polica osiguranja, ali uz manje osigurane svote. Osiguranje od provalne krađe zabilježilo je rast i zaračunate bruto premije (8,18%) i broja osiguranja (8,94%). Vrijednost zaračunatih bruto premija u toj vrsti imovinskog osiguranja iznosila je 33.097.766 kn uz 30.472 police osiguranja. Ukupno gledajući, iznos zaračunatih bruto premija u 2016. smanjio se za 3.803.600 kuna, međutim broj osiguranja je porastao za 14.299.

Sveukupno, društva za osiguranje u prvoj polovici 2016. godine zaračunala su 755.307.922 kn bruto premija imovinskog osiguranja, odnosno 1,10% više u odnosu na godinu prije. Osiguranici su pak ugovorili 633.319 polica imovinskog osiguranja, 7,40% više

u odnosu na 2015. godinu. Veći rast navedenih pokazatelja prisutan je kod osiguranja od požara i elementarnih šteta nego kod ostalih osiguranja imovine.

**Tablica 4: Zaračunata bruto premija osiguranja od požara i elementarnih šteta te ostalih osiguranja imovine u razdoblju od 2003. do 2015. godine**

| | Osiguranje od požara i ostalih elementarnih šteta | | Ostala osiguranja imovine | |
|---|---|---|---|---|
| **Godina** | **Zaračunata bruto premija (000 kn)** | **% promjene** | **Zaračunata bruto premija (000 kn)** | **% promjene** |
| 2003. | 397.825 | 6,7 | 553.911 | 4,8 |
| 2004. | 412.553 | 3,7 | 609.738 | 10,1 |
| 2005. | 439.882 | 6,6 | 601.922 | -1,3 |
| 2006. | 469.086 | 6,6 | 683.049 | 13,5 |
| 2007. | 532.485 | 13,5 | 692.964 | 1,5 |
| 2008. | 565.040 | 6,1 | 783.383 | 13,0 |
| 2009. | 585.266 | 3,6 | 773.651 | -1,2 |
| 2010. | 573.685 | -2,0 | 763.740 | -1,3 |
| 2011. | 565.981 | -1,3 | 755.922 | -1,0 |
| 2012. | 586.520 | 3,6 | 709.196 | -6,2 |
| 2013. | 582.918 | -0,6 | 669.498 | -5,6 |
| 2014. | 555.358 | -4,7 | 587.893 | -12,2 |
| 2015. | 566.529 | 2,0 | 597.654 | 1,7 |

Izvor: HUO, https://www.huo.hr/hrv/statisticka-izvjesca/18/

Tablica 4 prikazuje kretanje zaračunate bruto premije osiguranja od požara i elementarnih šteta te ostalih osiguranja imovine u razdoblju od 2003. do 2015. godine. Iz tablice je vidljivo kako zaračunata bruto premija nakon 2009. godine bilježi konstantan pad, izuzev 2012. godine. U 2014. godini zabilježen je najveći relativni pad premije i to kod obje vrste osiguranja. Takav relativni pad zaračunate bruto premije odraz je višegodišnjih loših okolnosti u gospodarstvu. Naime, posljedice financijske krize poput pada investicija, zatvaranja manjih i srednjih tvrtki, smanjenog ulaganja u novu opremu itd. utjecale su na smanjenje vrijednosti imovine poslovnih subjekata te samim time i na smanjenje iznosa osiguranja, koji za sobom povlači i manje iznose zaračunatih premija. Međutim, iz tablice je vidljivo da je u 2015. godini došlo do rasta zaračunate bruto premije. U osiguranju od požara i ostalih elementarnih šteta zabilježen je rast premije od 2%, dok je u ostalim osiguranjima imovine rast iznosio 1,7%, što ukazuje na oporavak gospodarstva od posljedica krize te se u 2016. godini može očekivati daljni rast zaračunatih bruto premija.

**Tablica 5: Broj i vrijednost likvidiranih šteta - imovinsko osiguranje**

| Vrsta rizika | Likvidirane štete, bruto iznos u kn | | | Broj šteta | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | VL/2015 | VL/2016 | % promjene 16/15 | VL/2015 | VL/2016 | % promjene 16/15 |
| 08.01 OSIGURANJE OD POŽARA I ELEMENTARNIH NEPOGODA IZVAN INDUSTRIJE I OBRTA | 69.683.949 | 61.979.201 | -11,06 | 14.608 | 12.007 | -17,81 |
| 08.02 OSIGURANJE OD POŽARA I ELEMENTARNIH NEPOGODA U INDUSTRIJI I OBRTU | 35.508.990 | 30.635.973 | -13,72 | 998 | 1.055 | 5,71 |
| 08.99 OSTALA OSIGURANJA OD POŽARA I ELEMENTARNIH NEPOGODA | 5.799.310 | 2.501.297 | -56,87 | 822 | 826 | 0,49 |
| **08 OSIGURANJE OD POŽARA I ELEMENTARNIH ŠTETA** | **110.992.249** | **95.116.471** | **-14,30** | **16.428** | **13.888** | **-15,46** |
| 09.01 OSIGURANJE STROJEVA OD LOMA | 45.974.990 | 55.723.003 | 21,20 | 10.548 | 12.632 | 19,76 |
| 09.02 OSIGURANJE OD PROVALNE KRAĐE I RAZBOJSTVA | 11.430.992 | 14.838.526 | 29,81 | 1.408 | 1.588 | 12,78 |
| 09.03 OSIGURANJE STAKLA OD LOMA | 3.261.825 | 3.784.654 | 16,03 | 1.824 | 2.042 | 11,95 |
| 09.04 OSIGURANJE KUĆANSTVA | 13.248.249 | 11.810.481 | -10,85 | 4.462 | 4.313 | -3,34 |
| 09.05 OSIGURANJE GRAĐEVINSKIH OBJEKATA U IZGRADNJI | 7.741.185 | 4.431.628 | -42,75 | 284 | 440 | 54,93 |
| 09.06 OSIGURANJE OBJEKATA U MONTAŽI | 8.881.498 | 797.950 | -91,02 | 39 | 51 | 30,77 |
| 09.07 OSIGURANJE FILMSKE DJELATNOSTI | 6.736 | 36.604 | 443,44 | 5 | 3 | -40,00 |
| 09.08 OSIGURANJE STVARI U RUDARSKIM JAMAMA | 0 | 0 | - | 0 | 0 | - |
| 09.09 OSIGURANJE INFORMATIČKE OPREME | 523.734 | 406.022 | -22,48 | 210 | 217 | 3,33 |
| 09.10 OSIGURANJE ZALIHA U HLADNJAČAMA | 571.573 | 1.118.997 | 95,77 | 44 | 77 | 75,00 |
| 09.11 OSIGURANJE USJEVA I NASADA | 2.386.169 | 3.856.159 | 61,60 | 75 | 57 | -24,00 |
| 09.12 OSIGURANJE ŽIVOTINJA | 36.454.087 | 25.539.028 | -29,94 | 5.903 | 4.332 | -26,61 |
| 09.99 OSTALA OSIGURANJA IMOVINE | 15.698.371 | 16.468.763 | 4,91 | 4.012 | 5.073 | 26,45 |
| **09 OSTALA OSIGURANJA IMOVINE** | **146.179.409** | **138.811.815** | **-5,04** | **28.814** | **30.825** | **6,98** |
| **UKUPNO 08 i 09** | **257.171.658** | **233.928.286** | **-9,04** | **45.242** | **44.713** | **-1,17** |

Izvor: HUO, https://www.huo.hr/hrv/statisticka-izvjesca/18/

Tablica 5 prikazuje broj i vrijednost likvidiranih šteta za pojedine vrste imovinskog osiguranja. Kao i kod tablice 3, ovdje je također zanimljivo promotriti osiguranje od požara i elementarnih nepogoda u industriji i obrtu te izvan industrije i obrta. U prvoj polovici 2016. godine broj šteta u industriji i obrtu iznosio je 1.055, gotovo 12 puta manje nego u osiguranju od požara i elementarnih nepogoda izvan industrije i obrta, dok je vrijednost likvidiranih šteta iznosila 30.635.973 kuna, samo upola manje nego u osiguranju izvan industrije i obrta. Dakle, može se zaključiti da je učestalost šteta u industriji i obrtu bila manja, a intenzitet šteta veći. Nadalje, što se tiče promjena u odnosu na 2015. godinu, iz tablice je vidljivo kako je broj šteta porastao u industriji i obrtu za razliku od šteta izvan industrije i obrta gdje je zabilježen pad od 17,81%. Istovremeno, vrijednost likvidiranih šteta pala je kod svih podvrsta osiguranja od požara i elementarnih šteta.

U okviru ostalih osiguranja imovine, za potrebe ovog rada zanimljivo je promotriti kretanje šteta u osiguranju strojeva od loma i osiguranju od provalne krađe i razbojstva. I jedna i druga vrsta osiguranja bilježe rast i broja šteta i vrijednosti likvidiranih šteta u 2016. godini, pri čemu je rast broja šteta veći u osiguranju strojeva od loma (19,76%) u odnosu na osiguranje provalne krađe i razbojstva (12,78 %), dok je vrijednost likvidiranih šteta porasla

više u osiguranju od provalne krađe i razbojstva (29,81%) nego u osiguranju strojeva od loma (21,20%). Ako ih usporedimo u apsolutnim iznosima, iz tablice je vidljivo kako je i iznos likvidiranih šteta i broj šteta znatno veći u osiguranju strojeva od loma, ali i gledajući cijelu skupinu ostalih osiguranja imovine, uz osiguranje strojeva od loma vezuje se najveći broj šteta i najveća vrijednost likvidiranih šteta.

U prvoj polovici 2016. godine u imovinskom osiguranju dogodilo se 44.713 šteta, a društva za osiguranje likvidirala su 233.928.286 kuna šteta. U odnosu na prethodnu godinu zabilježen je pad i vrijednosti likvidiranih šteta (9,04%) i broja šteta (1,17%).

**Tablica 6: Zaračunata bruto premija i broj osiguranja – osiguranje od odgovornosti**

| Vrsta rizika | Zaračunata bruto premija u kn | | | | | Broj osiguranja | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | VL/2015 | Udio u % | VL/2016 | Udio u % | % promjene 16/15 | VL/2015 | Udio u % | VL/2016 | Udio u % | % promjene 16/15 |
| 13.01 OSIGURANJE UGOVORNE ODGOVORNOSTI IZVOĐAČA GRAĐEVINSKIH RADOVA | 519.623 | 0,23 | 467.837 | 0,25 | -9,97 | 91 | 0,11 | 94 | 0,10 | 3,30 |
| 13.02 OSIGURANJE UGOVORNE ODGOVORNOSTI IZVOĐAČA MONTAŽNIH RADOVA | 43.890 | 0,02 | 616.214 | 0,32 | 1.304,00 | 16 | 0,02 | 49 | 0,06 | 206,25 |
| 13.03 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI PROIZVOĐAČA FILMOVA | 18.581 | 0,01 | 21.375 | 0,01 | 15,04 | 1 | 0,00 | 1 | 0,00 | 0,00 |
| 13.04 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI PROIZVOĐAČA ZA PROIZVODE | 3.176.830 | 1,39 | 3.851.649 | 2,02 | 21,24 | 187 | 0,22 | 196 | 0,20 | 4,81 |
| 13.05 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI U ŽELJEZNIČKOM PROMETU | 872 | 0,00 | 0 | 0,00 | - | 2 | 0,00 | 0 | 0,00 | - |
| 13.06 OSIGURANJE GARANCIJE PROIZVOĐAČA, PRODAVAČA I DOBAVLJAČA | 57.603.980 | 25,14 | 11.887.222 | 6,24 | -79,36 | 306 | 0,35 | 90 | 0,09 | -70,59 |
| 13.07 OSIGURANJE OPĆE ODGOVORNOSTI | 106.898.924 | 46,65 | 110.137.155 | 57,81 | 3,03 | 72.620 | 84,23 | 83.148 | 85,55 | 14,50 |
| 13.08 OSIGURANJE OD ODG. PROJEKTNIH I DRUGIH DRUŠTAVA ZA ŠTETE NA OBJEKTIMA ZBOG NISPRAVNE TEH. DOK. | 0 | 0,00 | 0 | 0,00 | - | 0 | 0,00 | 0 | 0,00 | - |
| 13.09 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI PROJEKTNIH I DRUGIH DRUŠTAVA | 504.682 | 0,22 | 523.848 | 0,27 | 3,80 | 46 | 0,05 | 59 | 0,06 | 28,26 |
| 13.10 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI ODVJETNIKA | 5.189.779 | 2,27 | 5.514.653 | 2,89 | 6,26 | 3.349 | 3,88 | 3.411 | 3,51 | 1,85 |
| 13.11 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI JAVNIH BILJEŽNIKA | 858.242 | 0,37 | 828.809 | 0,44 | -3,43 | 205 | 0,24 | 196 | 0,20 | -4,39 |
| 13.12 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI REVIZORSKIH TVRTKI | 942.804 | 0,41 | 1.091.649 | 0,57 | 15,79 | 130 | 0,15 | 126 | 0,13 | -3,08 |
| 13.13 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI ŠPEDITERA | 401.311 | 0,18 | 695.478 | 0,37 | 73,30 | 22 | 0,03 | 34 | 0,03 | 54,55 |
| 13.14 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI VLASNIKA ODNOSNO KORISNIKA MARINE | 5.389.669 | 2,35 | 6.362.134 | 3,34 | 18,04 | 118 | 0,14 | 131 | 0,13 | 11,02 |
| 13.15 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI BRODOPOPRAVLJAČA | 5.168.425 | 2,26 | 6.079.328 | 3,19 | 17,62 | 72 | 0,08 | 72 | 0,07 | 0,00 |
| 13.16 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI OBAVLJANJA ZAŠTITARSKIH I DETEKTIVSKIH DJELATNOSTI | 1.327.542 | 0,58 | 1.485.104 | 0,78 | 11,87 | 48 | 0,06 | 41 | 0,04 | -14,58 |
| 13.17 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI IZ OBAVLJANJA DJELATNOSTI UPRAVLJANJA NEKRETNINAMA | 270.736 | 0,12 | 252.943 | 0,13 | -6,57 | 150 | 0,17 | 129 | 0,13 | -14,00 |
| 13.18 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI IZ OBAVLJANJA LIJEČNIČKE, STOMATOLOŠKE I LJEKARNIČKE DJELATNOSTI | 9.815.464 | 4,28 | 12.249.824 | 6,43 | 24,80 | 2.386 | 2,77 | 2.495 | 2,57 | 4,57 |
| 13.19 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI STEČAJNIH UPRAVITELJA | 2.644.471 | 1,15 | 967.704 | 0,51 | -63,41 | 184 | 0,21 | 73 | 0,08 | -60,33 |
| 13.99 OSTALA OSIGURANJA OD ODGOVORNOSTI | 28.352.229 | 12,37 | 27.494.855 | 14,43 | -3,02 | 6.283 | 7,29 | 6.851 | 7,05 | 9,04 |
| **UKUPNO 13** | **229.128.053** | **100,00** | **190.527.779** | **100,00** | **-16,85** | **86.216** | **100,00** | **97.196** | **100,00** | **12,74** |

Izvor: HUO, https://www.huo.hr/hrv/statisticka-izvjesca/18/

Zaračunata bruto premija i broj osiguranja po pojedinim vrstama osiguranja od odgovornosti prikazani su u tablici 6. U prvoj polovici 2016. godine osiguranici su izdvojili 190.527.779 kuna bruto premija za osiguranje od odgovornosti, no iako je broj osiguranja u 2016. godini porastao za 12,74% i iznosio 97.196 komada, istovremeno je došlo do većeg pada zaračunate bruto premije i to u iznosu od 16,85%.

Osiguranje od opće odgovornosti daleko se više potražuje u odnosu na ostale vrste osiguranja od odgovornosti te zauzima najveći udio od svih vrsta, točnije 57,81% premija se odnosi upravo na tu vrstu osiguranja, a udio broja osiguranja doseže visokih 85,55%. Dakle, većina osiguranja od odgovornosti odnosi se na osiguranje od opće odgovornosti. Također, kod opće odgovornosti došlo je do porasta i zaračunate bruto premije i broja osiguranja. U 2016. godini, osiguranici su izdvojili 110.137.155 kuna za bruto premije, 3,03% više nego 2015. godine, dok je broj osiguranja porastao za čak 14,50% u 2016. godini, odnosno iznosio je 83.148 komada. Najveći porast i zaračunate bruto premije i broja osiguranja zabilježen je u osiguranju od odgovornosti montažnih radova. U manjem iznosu porast je prisutan i u osiguranju od odgovornosti špeditera. S druge strane, značajan pad u odnosu na 2015. godinu doživjelo je osiguranje od odgovornosti stečajnih upravitelja.

**Tablica 7: Zaračunata bruto premija ostalih osiguranja od odgovornosti u razdoblju od 2003. do 2015. godine**

| Godina | Zaračunata bruto premija (000 kn) | % promjene |
|---|---|---|
| 2003. | 151.965 | 11,5 |
| 2004. | 174.310 | 14,7 |
| 2005. | 193.869 | 11,2 |
| 2006. | 224.447 | 15,8 |
| 2007. | 250.890 | 11,8 |
| 2008. | 277.941 | 10,8 |
| 2009. | 269.295 | -3,1 |
| 2010. | 266.303 | -1,1 |
| 2011. | 289.348 | 8,7 |
| 2012. | 288.439 | -0,3 |
| 2013. | 309.904 | 7,4 |
| 2014. | 301.735 | -2,6 |
| 2015. | 377.039 | 25,0 |

Izvor: HUO, https://www.huo.hr/hrv/statisticka-izvjesca/18/

Iz tablice 7 vidljivo je kretanje zaračunate bruto premije ostalih osiguranja od odgovornosti u razdoblju od 2003. do 2015. godine. Kao i kod imovinskih osiguranja, i u osiguranju od odgovornosti je tijekom financijske krize prisutan trend pada zaračunate bruto premije, čak je najveći relativni pad zabilježen upravo 2009. godine. No, za razliku od imovinskih osiguranja, u ovoj vrsti osiguranja zabilježen je rast premija u 2011., 2013. te 2015. godini. Zanimljiva je činjenica da je rast premija u 2015. godini iznosio čak 25%, odnosno visokih 75 milijuna kuna. Međutim, u 2016. godini može se očekivati ponovni pad premija s obzirom da je, kako je vidljivo u prethodnoj tablici, u prvoj polovici 2016. godine zabilježen pad zaračunatih bruto premija u iznosu od čak 16,85%.

**Tablica 8: Broj i vrijednost likvidiranih šteta - osiguranje od odgovornosti**

| Vrsta rizika | Likvidirane štete, bruto iznos u kn | | | Broj šteta | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | VL/2015 | VL/2016 | % promjene 16/15 | VL/2015 | VL/2016 | % promjene 16/15 |
| 13.01 OSIGURANJE UGOVORNE ODGOVORNOSTI IZVOĐAČA GRAĐEVINSKIH RADOVA | 216.676 | 239.562 | 10,56 | 9 | 7 | -22,22 |
| 13.02 OSIGURANJE UGOVORNE ODGOVORNOSTI IZVOĐAČA MONTAŽNIH RADOVA | 0 | 0 | - | 0 | 0 | - |
| 13.03 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI PROIZVOĐAČA FILMOVA | 0 | 0 | - | 0 | 0 | - |
| 13.04 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI PROIZVOĐAČA ZA PROIZVODE | 153.671 | 995.839 | 548,03 | 5 | 8 | 60,00 |
| 13.05 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI U ŽELJEZNIČKOM PROMETU | 0 | 0 | - | 0 | 0 | - |
| 13.06 OSIGURANJE GARANCIJE PROIZVOĐAČA, PRODAVAČA I DOBAVLJAČA | 7.670.468 | 6.195.405 | -19,23 | 47 | 49 | 4,26 |
| 13.07 OSIGURANJE OPĆE ODGOVORNOSTI | 37.637.284 | 51.004.733 | 35,52 | 3.978 | 4.855 | 22,05 |
| 13.08 OSIGURANJE OD ODG. PROJEKTNIH I DRUGIH DRUŠTAVA ZA ŠTETE NA OBJEKTIMA ZBOG NISPRAVNE TEH. DOK. | 0 | 0 | - | 0 | 0 | - |
| 13.09 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI PROJEKTNIH I DRUGIH DRUŠTAVA | 0 | 0 | - | 0 | 0 | - |
| 13.10 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI ODVJETNIKA | 203.033 | 772.874 | 280,67 | 25 | 26 | 4,00 |
| 13.11 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI JAVNIH BILJEŽNIKA | 2.650 | 1.320 | -50,18 | 1 | 1 | 0,00 |
| 13.12 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI REVIZORSKIH TVRTKI | 10.378 | 0 | - | 1 | 0 | - |
| 13.13 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI ŠPEDITERA | 723.490 | 23.552 | -96,74 | 51 | 22 | -56,86 |
| 13.14 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI VLASNIKA ODNOSNO KORISNIKA MARINE | 399.746 | 1.822.029 | 355,80 | 9 | 52 | 477,78 |
| 13.15 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI BRODOPOPRAVLJAČA | 249.479 | 71.745 | -71,24 | 6 | 2 | -66,67 |
| 13.16 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI OBAVLJANJA ZAŠTITARSKIH I DETEKTIVSKIH DJELATNOSTI | 110.606 | 908.416 | 721,31 | 4 | 5 | 25,00 |
| 13.17 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI IZ OBAVLJANJA DJELATNOSTI UPRAVLJANJA NEKRETNINAMA | 3.000 | 13.032 | 334,38 | 3 | 1 | -66,67 |
| 13.18 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI IZ OBAVLJANJA LIJEČNIČKE, STOMATOLOŠKE I LJEKARNIČKE DJELATNOSTI | 739.372 | 2.388.487 | 223,04 | 10 | 20 | 100,00 |
| 13.19 OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI STEČAJNIH UPRAVITELJA | 0 | 0 | - | 0 | 0 | - |
| 13.99 OSTALA OSIGURANJA OD ODGOVORNOSTI | 8.321.563 | 5.941.112 | -28,61 | 680 | 602 | -11,47 |
| **UKUPNO 13** | **56.441.416** | **70.378.107** | **24,69** | **4.829** | **5.650** | **17,00** |

Izvor: HUO, https://www.huo.hr/hrv/statisticka-izvjesca/18/

Posljednja tablica prikazuje broj i vrijednost likvidiranih šteta u osiguranju od odgovornosti. Sveukupno broj šteta iznosio je 5.650 u 2016. godini, 17% više nego godinu ranije, dok je vrijednost likvidiranih šteta porasla za visokih 24,69% i iznosila 70.378.107 kuna. U nekoliko vrsta osiguranja od odgovornosti štete se uopće nisu dogodile ni u 2016. ni u 2015. godini, dok s druge strane nekoliko vrsta bilježi značajan porast i broja šteta i vrijednosti likvidiranih šteta. Najveći porast vrijednosti likvidiranih šteta dogodio se u

osiguranju od odgovornosti proizvođača za proizvode i to u iznosu od 548,03%, slijedi ga osiguranje od odgovornosti vlasnika odnosno korisnika marine (355,80%) te osiguranje od odgovornosti iz obavljanja djelatnosti upravljanja nekretninama (334,38%). Istovremeno, broj šteta najviše je porastao u osiguranju od odgovornosti vlasnika odnosno korisnika marine (477,78%). Kod pojedinih vrsta osiguranja dogodio se pad navedenih pokazatelja, pri čemu se najveći pad vezuje uz osiguranje od odgovornosti špeditera, sa 723.490 kuna vrijednost likvidiranih šteta pala je na samo 23.552 kune, a broj šteta smanjio se za 56,86%.

I u ovom slučaju, kao i kod zaračunate bruto premije i broja osiguranja, najveći dio šteta odnosi se na osiguranje od opće odgovornosti. 4.855 šteta, odnosno 85,93% od ukupnog broja šteta te 51.004.733 kn likvidiranih šteta, odnosno 72,47% od ukupnog iznosa likvidiranih šteta vezuje se upravo uz osiguranje od opće odgovornosti. U 2016. godini u osiguranju od opće odgovornosti dogodio se porast broja šteta za 22,05% kao i povećanje vrijednosti likvidiranih šteta za više od 13 milijuna kuna.

# 5. STUDIJA SLUČAJA

U ovom dijelu rada analizirat će se odgovornost poslodavca prema vlastitim djelatnicima na primjeru dvaju slučajeva iz prakse.[65] U prvom slučaju poslodavac je bio odgovoran za štetu nastalu zaposleniku na radu, dok je u drugom slučaju šteta bila isključivo posljedica nepažnje zaposlenika.

U prvom slučaju, u postupku koji je prethodio reviziji utvrđeno je da je tužitelj bio zaposlenik tuženika te je radio na poslovima mazača u pogonima. Tužitelj je doživio nezgodu na radu na način da je radeći svoj svakodnevni i uobičajeni posao po nalogu poslovođe, silazeći niz stepenice visine 3-4 metra, koje su imale rukohvate te na kojima su se nalazile masne mrlje od curenja iz pogona, a držeći pritom u rukama kanticu s uljem za podmazivanje, poskliznuo se i izgubio ravnotežu. Pritom, tužitelj je koristio svu zaštitnu opremu (zaštitni šljem, radne rukavice i odjeću te cipele) te uslijed pada kod tužitelja nisu bile evidentirane modrice, a posljedice pada su rezultirale ozljedom lijevog oka tužitelja (puknuće i odljepljivanje rožnice). Neposrednih očevidaca štetnog događaja nije bilo, no utvrđeno je da je tužitelj tog jutra došao zdrav na posao te se neposredno nakon pada javio poslovođi radionice i potom otišao liječniku, nakon čega mu je istog dana otvoreno bolovanje.

Nižestupanjski sudovi zaključili su da je sporna šteta uzrokovana nesrećom na radu te da tuženik, kao tužiteljev poslodavac, odgovara tužitelju u cijelosti za nastalu štetu, a time su po ocjeni ovog suda pravilno primijenili materijalno pravo. Navedena pravna situacija uređena je Zakonom o zaštiti na radu, prema kojem poslodavac odgovara radniku za štetu uzrokovanu ozljedom na radu po načelu objektivne odgovornosti, a prema općim propisima obveznog prava.[66]

U drugom slučaju, riječ je o zahtjevu tužiteljice za naknadu štete zbog posljedica ozljede pretrpljene na radu kod tuženice. Tužiteljica je bila zaposlena kod tuženice kao operativni dočasnik te je doživjela nesreću na radu obavljajući redovne administrativne poslove u kancelariji. Do štetnog događaja je došlo tako što se tužiteljici, pri pokušaju da se vrati u sjedeći položaj za radnim stolom (prethodno je bila ustala sa stolice i nagnula se preko svog stola kako bi dohvatila neke papire od svog šefa koji je sjedio za drugim stolom) izmaknula daktilo-stolica na kotačima, uslijed čega je tužiteljica pala i ozlijedila se.

[65] Osiguranje.hr: Sudska praksa [Internet], raspoloživo na: http://www.osiguranje.hr/Default.aspx?vrsta=3&naslov=Doma%C4%87a+sudska+praksa, [11.08.2016.]
[66] Narodne novine: Zakon o zaštiti na radu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 71/14, 118/14, 154/14

Navedena pravna situacija je, kao i prethodna, uređena Zakonom o zaštiti na radu, prema kojem poslodavac odgovara radniku za štetu uzrokovanu ozljedom na radu po načelu objektivne odgovornosti, a prema općim propisima obveznog prava. Opće odredbe obveznog prava sadržane su u Zakonu o obveznim odnosima. U navedenom zakonu propisano je da se osoba koja odgovara po načelu objektivne odgovornosti oslobađa te odgovornosti ako dokaže da je šteta nastala isključivo radnjom oštećenika, koju on nije mogao predvidjeti i čije posljedice nije mogao izbjeći ili otkloniti.[67] Naime, iz naprijed utvrđenih činjenica, prema prosudbi revizijskog suda, jasno proizlazi zaključak da je šteta nastala isključivo radnjom oštećenice, koju tuženica nije mogla predvidjeti i čije se posljedice nisu mogle izbjeći. U danoj situaciji, pokušavajući preuzeti dokumentaciju od svog nadređenog na način da se ustala sa pokretne stolice i nagnula preko stola, umjesto da je tu radnju izvela na adekvatan i siguran način (npr. hodajući do stola svoga šefa), tužiteljica se po ocjeni ovog suda ponašala krajnje neoprezno jer je morala biti svjesna da joj se pri ponovnom sjedanju stolica može izmaknuti i upravo je takvo njezino postupanje, odnosno propust da odabere pravilan i siguran način preuzimanja dokumentacije, dovelo do njezina ozljeđivanja. Iz toga slijedi zaključak da je do ozljeđivanja tužiteljice došlo očitom nepažnjom same tužiteljice. Utvrđene okolnosti samog nastanka štetnog događaja ne upućuju na neki drugi mogući uzrok njezina pada, a koji bi ukazivao na odgovornost tuženice. Kako je do ozljeđivanja tužiteljice došlo očitom nepažnjom, odnosno krivnjom same tužiteljice, odgovornost poslodavca za nastalu štetu ne postoji.

Dakle, u prvom slučaju zaposlenik može od poslodavca ili direktno od društva za osiguranje tražiti naknadu štete na osnovi izvanugovorne odgovornosti jer je zaposlenik u trenutku nesreće na radu imao svu zaštitnu opremu i nije postupao s nepažnjom. Istovremeno, drugi slučaj iz prakse pokazuje situaciju kada se poslodavac oslobađa od odgovornosti jer je zaposlenica isključivo vlastitom nepažnjom uzrokovala štetu, kao što je i tu štetu mogla izbjeći, te kao takva ne može od poslodavca ili društva za osiguranje tražiti bilo kakvu naknadu štete.

[67] Narodne novine: Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15

# 6. ZAKLJUČAK

S obzirom na izloženost poslovnih subjekata različitim vrstama rizika koji mogu imati negativne posljedice na poslovanje, ali i vrijednost samog poduzeća, od menadžmenta svakog poduzeća zahtijeva se uspostava sustava za upravljanje rizicima. Osiguranje, kao jedna od metoda za upravljanje rizicima, može uvelike olakšati poslovanje svih poslovnih subjekata.

Poduzeća su najviše izložena riziku oštećenja ili uništenja vlastite imovine, ali i riziku ugrožavanja imovine ili tijela trećih osoba. Naime, poduzeća se tada izlažu potencijalno velikim financijskim gubicima koje oni sami ne mogu nadoknaditi i dovode u pitanje opstanak vlastite tvrtke. S druge strane, ako se odluče na kupnju imovinskog osiguranja i osiguranja od odgovornosti poduzeća tada imaju pravo na naknadu štete od društva za osiguranje i na taj način potencijalno veliki financijski gubitak mijenjaju za relativno mali iznos premije osiguranja. Prednost osiguranja vidljiva je i u tome što su poduzeća u mogućnosti planiranja poslovanja na duži rok nego što bi to bio slučaj da nastale štete pokrivaju vlastitim sredstvima. Međutim, metoda transfera rizika na društva za osiguranje ima i svoje nedostatke. Proces likvidacije šteta može dugo trajati, a na koncu postoji i mogućnost da poduzeće ostane bez naknade štete. Društva za osiguranje rade detaljne provjere uzroka i posljedica štetnog događaja, kao i uvjete po kojima je sklopljena polica osiguranja, dakle je li nastali događaj osiguran ili ne. Čest je i slučaj dugotrajnih sudskih sporova što predstavlja velik trošak za poduzeće. Bitno je naglasiti i da osiguranje ne sprječava nastanak šteta niti umanjuje vjerojatnost njihova nastanka, dapače osoba koja upravlja rizikom u poduzeću može zbog osjećaja sigurnosti postupati s manjom pažnjom te na taj način čak i uzrokovati nastanak štetnog događaja.

U Republici Hrvatskoj, unutar skupine neživotnih osiguranja, više od imovinskih osiguranja i osiguranja od odgovornosti potražuju se jedino osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila, koje je zakonski obvezno, zatim osiguranje cestovnih vozila – kasko te osiguranje od nezgode, iz čega se može zaključiti kako imovinsko osiguranje i osiguranje od odgovornosti spadaju u značajnije vrste neživotnih osiguranja. Nadalje, u odnosu na prethodne godine prisutan je trend rasta i imovinskog osiguranja i osiguranja od odgovornosti što znači da poduzeća u Hrvatskoj postaju sve više svjesna važnosti upravljanja rizicima. Što se tiče broja i vrijednosti likvidiranih šteta, u 2016. godini u imovinskom osiguranju zabilježen je pad i jednog i drugog pokazatelja, dok osiguranje od odgovornosti bilježi značajan rast i broja i vrijednosti likvidiranih šteta.

## SAŽETAK

Među brojnim rizicima s kojima se poduzeća u svakodnevnom poslovanju suočavaju, najznačajniji su imovinski rizici te rizici od odgovornosti. Drugim riječima, poduzeća su najviše izložena riziku oštećenja ili uništenja vlastite imovine, ali i imovine ili tijela trećih osoba. Jedan od načina za zaštitu od negativnih posljedica navedenih rizika jest transfer rizika na društva za osiguranje. Postoje različite vrste imovinskog osiguranja i osiguranja od odgovornosti koje poslovni subjekti mogu kupiti. Za poduzeća je jako važno odrediti koji će se rizici osiguranjem pokriti kao i odabrati najpovoljnijeg osiguravatelja, pri čemu će svakako pomoći adekvatan sustav za upravljanje rizicima, uspostavljen od strane menadžmenta tvrtke. U Republici Hrvatskoj imovinsko osiguranje i osiguranje od odgovornosti spadaju u značajnije vrste neživotnih osiguranja. Također, broj imovinskih osiguranja i osiguranja od odgovornosti porastao je u odnosu na prethodne godine, što ukazuje na sve veću svijest poduzeća o mogućim negativnim posljedicama rizičnih događaja.



**Ključne riječi:** imovinski rizici, rizici od odgovornosti, imovinsko osiguranje, osiguranje od odgovornosti



## SUMMARY

Among many risks that companies are dealing with in their daily operations, property and liability risks are the most significant. In other words, companies are most exposed to the risk of damage or destruction of personal property, or the property or bodies of third parties. One way to protect from the negative consequences of these risks is to transfer risks to insurance companies. There are different types of property and liability insurance that companies can buy. For companies, it is very important to determine which risks are going to be covered by insurance as well as to choose the optimum insurer, where an adequate system for risk management, established by the management of the company, can surely help. In Croatia, property insurance and liability insurance are significant types of non-life insurance. Also, the number of property and liability insurance has increased compared to previous years, indicating a growing awareness of companies about possible negative consequences of risky events.



**Key words:** property risks, liability risks, property insurance, liability insurance

# LITERATURA


**Knjige:**

1. Andrijašević S., Petranović V. (1999): Ekonomika osiguranja, Alfa, Zagreb
2. Ćurak M., Jakovčević D. (2007): Osiguranje i rizici, RRIF plus, Zagreb
3. Klobučar D. (2007): Risk management i osiguranje, Tectus, Zagreb
4. Miloš Sprčić D. (2013): Upravljanje rizicima, Sinergija, Zagreb

**Nastavni materijali:**

1. Ćurak M., Pepur S. (2015/2016): Upravljanje rizicima, Nastavni materijali za akad. god. 2015./2016., Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet

**Zakoni:**

1. Narodne novine: Stečajni zakon, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 71/15
2. Narodne novine: Zakon o javnom bilježništvu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09
3. Narodne novine: Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15
4. Narodne novine: Zakon o odvjetništvu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 09/94, 117/08, 50/09, 75/09, 18/11
5. Narodne novine: Zakon o osiguranju, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 30/15
6. Narodne novine: Zakon o reviziji, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 146/05, 139/08, 144/12
7. Narodne novine: Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 81/15
8. Narodne novine: Zakon o zaštiti na radu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 71/14, 118/14, 154/14

**Izvori s interneta:**

1. Allianz d.d. (2016): Osiguranje od odgovornosti članova uprave i direktora (D&O), [Internet], raspoloživo na: https://www.allianz.hr/media/99389/osiguranje_uprave.pdf, [25.07.2016.]

2. Allianz d.d. (2016): Odgovornost za neispravan proizvod, [Internet], raspoloživo na: https://www.allianz.hr/pravne-osobe/proizvodi/odgovornost/odgovornost-za-neispravan-proizvod/#b-2910, [25.07.2016.]
3. Croatia osiguranje d.d. (2016): Osiguranje od potresa, [Internet], raspoloživo na: http://www.crosig.hr/hr/osiguranja/imovina/osiguranje-od-potresa/#detaljnije, [19.07.2016.]
4. Croatia osiguranje d.d. (2016): Osiguranje strojeva od posljedica loma i nekih drugih opasnosti, [Internet], raspoloživo na: http://www.crosig.hr/hr/osiguranja/imovina/osiguranje-strojeva-od-posljedica-loma-i-nekih-dru/, [19.07.2016.]
5. Euroherc d.d. (2016): Osiguranje izvanugovorne odgovornosti [Internet], raspoloživo na: http://www.euroherc.hr/odgovornost/osiguranje/javna-izvanugovorna-odgovornost, [02.08.2016.]
6. Euroherc d.d. (2016): Osiguranje ugovorne odgovornosti [Internet], raspoloživo na: http://www.euroherc.hr/odgovornost/osiguranje/javna-izvanugovorna-odgovornost, [04.08.2016.]
7. HUO (2016): Kretanja na tržištu osiguranja u Republici Hrvatskoj, [Internet], raspoloživo na: https://www.huo.hr/hrv/statisticka-izvjesca/18/, [05.08.2016.]
8. Osiguranje.hr: Sudska praksa [Internet], raspoloživo na: http://www.osiguranje.hr/Default.aspx?vrsta=3&naslov=Doma%C4%87a+sudska+praksa, [11.08.2016.]
9. Sveučilište u Zadru: Metode znanstvenih istraživanja, [Internet], raspoloživo na: http://www.unizd.hr/portals/4/nastavni_mat/1_godina/metodologija/metode_znanstvenih_istrazivanja.pdf, [16.08.2016.]

# POPIS TABLICA

Tablica 1: Zaračunata bruto premija po vrstama osiguranja ..... 25

Tablica 2: Broj osiguranja po vrstama osiguranja ..... 26

Tablica 3: Zaračunata bruto premija i broj osiguranja - imovinsko osiguranje ..... 28

Tablica 4: Zaračunata bruto premija osiguranja od požara i elementarnih šteta te ostalih osiguranja imovine u razdoblju od 2003. do 2015. godine ..... 29

Tablica 5: Broj i vrijednost likvidiranih šteta - imovinsko osiguranje ..... 30

Tablica 6: Zaračunata bruto premija i broj osiguranja – osiguranje od odgovornosti ..... 31

Tablica 7: Zaračunata bruto premija ostalih osiguranja od odgovornosti u razdoblju od 2003. do 2015. godine ..... 32

Tablica 8: Broj i vrijednost likvidiranih šteta - osiguranje od odgovornosti ..... 33